

Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi isyyslain muuttamisesta ja eräistä kansainvälisluontoisista perheoikeudellisista suhteista annetun lain 18 ja 22 §:n kumoamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan uudistettavaksi lainsäädäntö, joka koskee kansainvälisiä isyyskysymyksiä. Esityksessä on säännökset isyyskysymyksiin sovellettavasta laista, Suomen viranomaisten kansainvälisestä toimivallasta isyyttä koskevassa asiassa sekä säännökset vieraassa valtiossa tehdyn isyyttä koskevan ratkaisun tunnustamisesta. Ehdotetut säännökset tulisivat sovellettaviksi silloin, kun ratkaistavalla asialla on kansainvälisiä liittymiä. Säännökset lisättäisiin isyyslakiin.

Esityksen mukaan lapsen isyyden määräytymiseen suoraan lain nojalla olisi yleensä sovellettava sen valtion lakia, jossa äidillä lapsen syntymän aikaan on asuinpaikka. Jos äidillä ei lapsen syntymän aikaan ole asuinpaikkaa missään valtiossa, sovellettaisiin ehdotuksen mukaan sen valtion lakia, jossa äiti oleskelee tai on turvapaikanhakijana. Harkittaessa sitä, missä valtiossa äidillä tuolloin oli asuinpaikka, sovellettaisiin kansainvälisen yksityisoikeuden vakiintuneita periaatteita.

Suomen viranomaiset olisivat toimivaltaisia isyyttä koskevassa asiassa ensinnäkin silloin, kun lapsella tai vastaajalla on Suomessa

asuinpaikka. Tietyissä tilanteissa toimivalta voisi perustua myös siihen, että lapsi tai vastaaja oleskelee Suomessa tai on täällä turvapaikanhakijana. Lisäksi säädettäisiin mahdollisuudesta ratkaista asia Suomessa tätä vähemmänkin liittymän perusteella, jos asian ratkaisemiselle täällä on erityinen syy. Isyyttä koskevassa asiassa sovellettaisiin aina Suomen lakia.

Vieraassa valtiossa annettu päätös, joka on voimassa alkuperävaltiossaan, tunnustettaisiin Suomessa ilman erillistä vahvistusta. Esityksessä on kuitenkin säännökset siitä, mitkä seikat estäisivät vieraassa valtiossa annetun päätöksen tunnustamisen.

Esityksessä ehdotetaan myös eräitä vähäisiä muutoksia isyyslain nykyisiin säännöksiin. Lisäksi esityksessä ehdotetaan kumottaviksi eräistä kansainvälisluontoisista perheoikeudellisista suhteista annetun lain säännökset isyyden määräytymisestä suoraan lain nojalla.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun ne on hyväksytty ja vahvistettu.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
SISÄLLYS.....	2
YLEISPERUSTELUT.....	4
1 NYKYTILA.....	4
1.1 Lainsäädäntö ja käytäntö.....	4
Sovellettava laki.....	4
Suomen viranomaisten kansainvälinen toimivalta.....	4
Vieraassa valtiossa annettujen isyysratkaisujen tunnustaminen.....	5
1.2 Kansainvälinen kehitys sekä ulkomaiden ja EU:n lainsäädäntö.....	5
1.2.1 Kansainvälisen yksityisoikeuden alaan kuuluva lainsäädäntö.....	5
Ruotsi.....	5
Norja.....	6
Tanska.....	7
Saksa.....	7
Sveitsi.....	8
1.2.2 Isyyttä koskeva aineellinen lainsäädäntö.....	8
Ruotsi.....	8
Norja.....	9
Tanska.....	9
Saksa.....	10
Sveitsi.....	11
Englanti ja Wales.....	11
1.2.3 Kansainväliset sopimukset ja EU-lainsäädäntö.....	11
1.3 Nykytilan arviointi.....	12
Sovellettava laki.....	12
Suomen viranomaisten kansainvälinen toimivalta.....	12
Vieraassa valtiossa annetun isyysratkaisun tunnustaminen.....	13
2 ESITYKSEN TAVOITTEET JA KESKEISET EHDOTUKSET.....	13
2.1 Yleistä.....	13
2.2 Sovellettava laki.....	13
2.3 Suomen viranomaisten kansainvälinen toimivalta isyyskysymyksissä.....	14
2.4 Vieraassa valtiossa annetun isyysratkaisun tunnustaminen.....	14
3 ESITYKSEN VAIKUTUKSET.....	15
3.1 Vaikutukset viranomaisten toimintaan.....	15
3.2 Yhteiskunnalliset vaikutukset.....	15
4 ASIAN VALMISTELU.....	15
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT.....	16
1 LAKIEHDOTUSTEN PERUSTELUT.....	16
1.1 Isyyslaki.....	16
7 luku Kansainvälisen yksityisoikeuden alaan kuuluvat säännökset.....	17
1.2 Laki eräistä kansainvälisluontoisista perheoikeudellisista suhteista.....	23
2 VOIMAANTULO.....	23
LAKIEHDOTUKSET.....	24
1. Laki isyyslain muuttamisesta.....	24
2. Laki eräistä kansainvälisluontoisista perheoikeudellisista suhteista annetun lain 18 ja 22 §:n kumoamisesta.....	27

LIITE	28
RINNAKKAISTEKSTIT	28
1. Laki isyyslain muuttamisesta	28
2. Laki eräistä kansainvälisluontoisista perheoikeudellisista suhteista annetun lain 18 ja 22 §:n kumoamisesta	34

YLEISPERUSTELUT

1 Nykytila

1.1 Lainsäädäntö ja käytäntö

Voimassaolevat kansainvälisiä isyyskysymyksiä koskevat säännökset sisältyvät lakiin eräistä kansainvälisluontoisista perheoikeudellisista suhteista (*kansainvälinen perhesuhdelaki*; 379/1929) sekä lakiin pohjoismaisten isyysratkaisujen tunnustamisesta (352/1980). Lisäksi isyyslaissa (700/1975) on eräitä säännöksiä, joilla on merkitystä tapauksissa, joissa on kansainvälisiä liittyviä.

Sovellettava laki

Kansainvälisen perhesuhdelain 18 §:ssä säädetään siitä, onko naimisissa olevan naisen lapsi katsottava hänen avioliitostaan syntyneeksi. Kysymys tulee säännöksen mukaan ratkaista sen valtion lain mukaan, johon naisen aviomies lapsen syntymän aikaan kuului tai jos hän oli silloin kuollut, viimeksi oli kuulunut.

Saman lain 22 § koskee kysymystä, onko avioliiton ulkopuolella syntynyt lapsi katsottava aviolapsen veroiseksi joko sen johdosta, että lapsen vanhemmat ovat menneet keskenään avioliittoon tai muun seikan perusteella. Säännöksen mukaan kysymykseen on sovellettava sen valtion lakia, jonka kansalainen isä tällaisen tapahtuman hetkellä oli. Säännös ei sisällä oikeusohjetta sovellettavasta laista isyyttä vahvistettaessa.

Korkein oikeus antoi vuonna 1983 päätöksen (KKO 1983 II 117), jossa se totesi, ettei Suomen kansainvälisessä yksityisoikeudessa ole säännöstä, joka koskisi isyyden vahvistamiseen sovellettavaa lakia ja ettei kansainvälisen perhesuhdelain 22 §:stä ilmenevää oikeussäännöstä voida sellaisenaan soveltaa isyyslain mukaisiin isyyskanteisiin. Tapauksessa isyyden vahvistamiseen sovellettiin Suomen lakia. Korkein oikeus sovelsi ratkaisussaan periaatteita, jotka oli omaksuttu asumus- ja avioeroon sovellettavaa lakia koskeneen lainmuutoksen yhteydessä vuonna 1967 ja joiden mukaan näihin kanteisiin tuli soveltaa pääsääntöisesti tuomioistuinmaan

lakia. Se katsoi, että samat perusteet puhuivat Suomen lain soveltamisen puolesta isyyskanteissa. Ratkaistavana olleessa asiassa Suomen lain soveltamisen puolesta puhui ratkaisuun mukaan myös se, että asialla katsottiin olevan vahvempi yhteys Suomeen kuin isän kotimaahan Sveitsiin, koska lapsi oli Suomessa asuva Suomen kansalainen. Sveitsin lain mukaan kysymykseen oli mahdollista soveltaa toissijaisesti lapselle läheisempää lainsäädäntöä. Tämä säännös oli puolestaan mahdollista ottaa huomioon kansainvälisen perhesuhdelain 53 §:n perusteella, jossa ilmaistaan niin sanottu viittausperiaate (*renvoi*).

Kysymys siitä, mitä lakia tulisi soveltaa isyyden *kumoamista* koskeviin kanteisiin, on avoin. Kansainvälisen perhesuhdelain 19 §:ssä on säännös, jonka mukaan vanhempien ja heidän avioliitosta syntyneen lapsensa väliset oikeussuhteet määräytyvät heidän yhteisen kansalaisuusvaltionsa lain mukaan, ja siinä tapauksessa, että heillä on eri kansalaisuus, lapsen kansalaisuusvaltion lain mukaan. Oikeuskäytännössä ei ole ratkaistu kysymystä siitä, olisiko tätä säännöstä mahdollista soveltaa isän ja avioliitossa syntyneen lapsen välisen suhteen kumoamiseen.

Isyyslakiin lisättiin vuonna 1983 säännös, jonka mukaan isyyden *tunnustamista* koskeva lausuma voidaan antaa vieraassa valtiossa siellä voimassaolevien muotosäännösten mukaisesti (15 §:n 3 momentti).

Suomen viranomaisten kansainvälinen toimivalta

Kansainvälisen perhesuhdelain 23 §:n mukaan avioliiton ulkopuolella syntyneen lapsen ja hänen vanhempansa välisiin oikeussuhteisiin perustuvat asiat voidaan käsitellä Suomessa, jos vastaajalla on täällä kotipaikka tai jos lapsi on Suomen kansalainen tai oleskelee pysyvästi täällä. Vuodelta 1981 peräisin olevassa korkeimman oikeuden ennakkopäätöksessä katsottiin, että säännöstä voitiin soveltaa isyyden vahvistamisasiaan. Tapauksessa KKO 1981 II 180 lapsella oli Suomessa

kotipaikka ja suomalaisella tuomioistuimella oli siten kansainvälinen toimivalta asiassa.

Laissa ei ole säädetty viranomaisten kansainvälisestä toimivallasta isyyden tunnustamisasioissa. Isyylain 6 ja 20 §:stä ilmenevien alueellisten toimivaltasäännösten mukaan tunnustamisasia kuuluu lapsen äidin kotikunnan lastenvalvojalle ja lastenvalvojan toimialueen maistraatille tai muulle 20 §:n 2 momentin mukaan määräytyvälle maistraatille. Kansainvälinen toimivalta tunnustamisasioissa on käytännössä voitu johtaa näistä alueellisista toimivaltasäännöksistä.

Vieraassa valtiossa annettujen isyysratkaisujen tunnustaminen

Kansainvälisessä perhesuhdelaiissa ei ole säännöksiä vieraassa valtiossa annettujen isyysratkaisujen tunnustamisesta. Islannissa, Norjassa, Ruotsissa ja Tanskassa annettujen isyyttä koskevien ratkaisujen tunnustamisesta on säädetty laissa pohjoismaisten isyysratkaisujen tunnustamisesta, joka tuli voimaan vuonna 1980. Lain mukaan näissä maissa annetut isyyttä koskevat lainvoimaiset tuomiot sekä viranomaisen myötävaikutuksien tunnustamalla tai muulla tavoin vahvistetut isyydet ovat Suomessa voimassa lukuun ottamatta lain 2 §:ssä säädettyjä tilanteita.

Ratkaisun KKO 1987:101 yhteydessä korkein oikeus joutui ottamaan niin sanottuna esikysymyksenä kantaa vieraassa valtiossa tunnustamalla vahvistetun isyyden oikeusvaikutuksiin Suomessa. Tapauksessa ei voitu soveltaa lakia pohjoismaisten isyysratkaisujen tunnustamisesta. Korkein oikeus katsoi, että kyseisessä tapauksessa elatusvelvollisuus voitiin perustaa ulkomaiseen isyyden tunnustamiseen. Koska korkeimman oikeuden ratkaistavana oli varsinaisesti kysymys elatusavusta, tapauksesta ei ole mahdollista tehdä yleisiä johtopäätöksiä ulkomaisten isyysratkaisujen tunnustamisesta.

Pohjoismaiden ulkopuolella annettuja isyysratkaisuja on väestötietolain säännösten mukaisesti kirjattu väestötietojärjestelmään. Kirjaamisasiassa tehty ratkaisu ei kuitenkaan ole oikeudellinen päätös vieraassa valtiossa annetun isyysratkaisun tunnustamisesta, vaikka kirjaamisenkin edellytyksiä voidaan joutua arvioimaan laajasti.

1.2 Kansainvälinen kehitys sekä ulkomaiden ja EU:n lainsäädäntö

1.2.1 Kansainvälisen yksityisoikeuden alaan kuuluva lainsäädäntö

Ruotsi

Yleiset säännökset kansainvälisistä isyyskysymyksistä ovat vuonna 1985 annetussa laissa (*Lagen om internationella faderskapsfrågor* 1985:367). Ruotsissa on säädetty myös omaa lakiamme vastaava laki pohjoismaisten isyysratkaisujen tunnustamisesta.

Ensiksi mainitun lain mukaan kysymys äidin aviomiehen isyydestä määräytyy välittömästi sen valtion lain mukaan, jossa lapsen asuinpaikka (*hemvist*) on syntymän jälkeen. Jos lapsi tätä lakia sovellettaessa jäisi isättömäksi, määräytyy isyys välittömästi sen valtion lain nojalla, jonka kansalaisuuden lapsi saa syntyessään. Jos lapsi syntyy Ruotsissa, isyys määräytyy kuitenkin aina välittömästi Ruotsin lain mukaan (2 §).

Isyyden vahvistamiseen tunnustamisella (*bekräftelse*) sovelletaan Ruotsin lakia. Jos tunnustaminen on annettu ulkomailla, on se kuitenkin katsottava muodon osalta päteväksi myös, jos se täyttää asianomaisen vieraan valtion lain muotovaatimukset (3 §). Kanne isyyden vahvistamiseksi tai kumoamiseksi tutkitaan sen valtion lain mukaan, missä lapsella on asuinpaikka silloin, kun asia ratkaistaan ensimmäisessä oikeusasteessa. Kysymys siitä, onko suoraan lain nojalla määräytynyt isyys katsottava kumotuksi, kun on vahvistettu että toinen mies on lapsen isä, ratkaistaan saman lain mukaan, jota on sovellettu isyyden vahvistamiseen (5 §).

Laissa on lisäksi säännös sovellettavasta laista tutkittaessa isyyden tunnustamisen pätemättömyyttä koskevaa asiaa (*ogiltigförklaring*). Jos kanne perustuu siihen, että tunnustaja ei ole lapsen isä, sovelletaan aina Ruotsin lakia. Jos kanne perustuu muihin seikkoihin, vieraan valtion laki saattaa sitä vastoin tulla sovellettavaksi (6 §).

Kysymys kansainvälisestä toimivallasta on säännelty erikseen sosiaalilautakunnan (*sociálnämnd*) ja tuomioistuinten osalta. Isyys voidaan Ruotsin sosiaalilautakunnan myötävaikutuksella vahvistaa tunnustamalla, jos

lautakunnalla on velvollisuus selvittää lapsen isyys alueellista toimivaltaa koskevien vanhempainkaaren säännösten nojalla (3 §).

Ruotsalaisilla tuomioistuimilla on kansainvälinen toimivalta isyyttä koskevassa asiassa seuraavilla perusteilla:

- jos lapsella on Ruotsissa asuinpaikka;
- jos vastaajana olevalla miehellä on Ruotsissa asuinpaikka tai jos miehiä on useampia, jos heillä kaikilla on Ruotsissa asuinpaikka ja
- jos muissa tapauksissa huomioon ottaen lapsen, äidin tai miehen yhteys Ruotsiin on erityisiä syitä sille, että asia tutkitaan Ruotsissa.

Vieraan valtion tuomioistuimen antama isyysratkaisu tunnustetaan Ruotsissa, jos tuomioistuimella on jonkun osapuolen asuinpaikan, kansalaisuuden tai tähän valtioon liittyvän muun yhteyden perusteella ollut asianmukainen syy ottaa asia tutkittavaksi. Tunnustamisesta voidaan kuitenkin kieltäytyä perusteilla, jotka liittyvät

- haasteen tiedoksianto koskeviin ongelmiin;
- samaa asiaa koskevaan ristiriitaiseen tuomioistuimen päätökseen tai muuhun isyyttä koskevaan ratkaisuun, joka on annettu Ruotsissa tai tunnustetaan siellä tai
- Ruotsissa tai vieraassa valtiossa käynnissä olevaan isyyttä koskevaan oikeudenkäyntiin, jos vieraassa valtiossa annettava ratkaisu oletettavasti tullaan tunnustamaan Ruotsissa (7 §).

Erikseen on säädetty niistä edellytyksistä, joiden täyttyessä vieraassa valtiossa tunnustamalla vahvistettu isyys voidaan tunnustaa (8 §). Edellytyksenä on tällöin, että isyyden tunnustaminen on voimassa siinä vieraassa valtiossa, jossa lapsella tai isyytensä tunnustaneella miehellä oli kotipaikka tai että se on voimassa valtiossa, jonka kansalainen jompikumpi heistä on. Tunnustaminen on kuitenkin aina annettu oikeassa muodossa, jos se täyttää tunnustamisen antamisaikkakunnan lain mukaiset muotovaatimukset. Vieraassa valtiossa tunnustamalla vahvistettu isyys ei kuitenkaan ole voimassa Ruotsissa, jos se on ristiriidassa Ruotsissa voimassaolevan tunnustamalla vahvistetun isyyden tai isyyttä koskevan tuomion kanssa. Tunnustamisesta voidaan kieltäytyä myös, jos isyyden tunnustaminen on tapahtunut sen jälkeen, kun Ruot-

sissa on alkanut isyyttä koskeva oikeudenkäynti tai tällainen oikeudenkäynti on alkanut vieraassa valtiossa ja se oletettavasti johtaa Ruotsissa tunnustettavaan tuomioon. Tunnustamisesta voidaan Ruotsissa kieltäytyä myös, jos isyys on ilmeisesti tunnustettu totuudenvastaisesti.

Pohjoismaisten isyysratkaisujen tunnustamisesta on säädetty erikseen (*lag om erkännande av nordiska faderskapsavgöranden*, 1979:1001). Sveitsissä annetut ratkaisut tunnustetaan Ruotsin ja Sveitsin välisen siviilioikeudellisten ratkaisujen vastavuoroista tunnustamista koskevan sopimuksen nojalla.

Norja

Kansainvälisiä isyyskysymyksiä koskevia säännöksiä on lapsista ja vanhemmista annetun lain (*lov om barn og foreldre*) 9 luvussa. Sovelletavan lain osalta on säädetty, että isyyden vahvistamista ja muuttamista koskevat tapaukset ratkaistaan Norjan lain mukaan (84 §).

Isyys voidaan vahvistaa Norjassa, jos äidin asuinpaikka lapsen syntyessä on Norjassa (81 §). Isyys voidaan vahvistaa Norjassa myös, jos lapsen asuinpaikka on siirtynyt Norjaan ja lapsen äiti tai lapsen edunvalvoja (*verge*) toivoo, että isyys vahvistetaan siellä. Isyys voidaan vahvistaa Norjassa vielä, jos lapsen isäksi ilmoitetun miehen asuinpaikka on siellä.

Isyyden muuttamisesta on annettu erityinen kansainvälistä toimivaltaa koskeva säännös. Isyyden muuttamista koskeva kante voidaan sen mukaan käsitellä Norjassa, jos jollakulla niistä, joilla on oikeus saattaa isyyden muuttamiskanne vireille, on siellä asuinpaikka tai jos isyys on alun perin vahvistettu Norjan lain mukaan (81 §:n 2 momentti). Lain 6 §:n mukaan tällaisen kanteen voivat nostaa lapsi tai kumpikin hänen vanhemmistaan. Kanteen voi nostaa myös ulkopuolinen mies, joka uskoo olevansa lapsen isä.

Norjan lapsilaissa ei ole säädetty siitä, minkä valtion lakia tulisi soveltaa isyyden määräytymiseen välittömästi lain nojalla. Siinä on kuitenkin säännös, jonka mukaan vieraan valtion lakiin välittömästi perustuva isyys on lähtökohtaisesti pantava Norjassa tehtävän ratkaisun perustaksi. Samassa yh-

teydessä todetaan, että Norjassa voidaan säätää alemman asteisilla säädöksillä muiden vieraassa valtiossa vahvistettujen isyysratkaisujen vaikutuksista Norjassa tai että asiaa koskeva yksittäistapaus voidaan ratkaista hallinnollisesti (85 §). Norjassa on säädetty Pohjoismaissa annettujen isyysratkaisujen tunnustamisesta.

Tanska

Kansainvälisiä isyyskysymyksiä ei ole katavasti säännelty. Esimerkiksi isyysasioihin sovellettavasta laista ei ole säädetty lainkaan. Oikeuskirjallisuuden mukaan isyyden määrittymiseen välittömästi lain nojalla sovelletaan vakiintuneesti sen valtion lakia, missä äidin aviomiehellä oli asuinpaikka lapsen syntyessä. Avioliiton ulkopuolella syntyneen lapsen isyyttä koskeviin tapauksiin sovelletaan puolestaan Tanskan lakia.

Tuomioistuinten toimivallasta kansainvälisissä isyysasioissa on säädetty oikeudenkäyntiä koskevassa laissa (*retsplejelov* 456 a § ja 456 b §). Lain mukaan isyysasia voidaan tutkia Tanskassa, jos äidillä tai lapsella on Tanskassa asuinpaikka tai jos miehellä, joka on asianosainen, on Tanskassa asuinpaikka tai hän oleskelee siellä. Asia voidaan käsitellä Tanskassa myös, jos miehen kuolinpesää koskeva asia on tai on ollut käsiteltävänä Tanskassa. Tanskalaisella tuomioistuimella on kansainvälinen toimivalta myös silloin, jos lapsen isyys on Tanskan lapsilain (*børnelov*) säännösten mukaisesti rekisteröity, tunnustettu tai tuomioistuimen päätöksellä vahvistettu.

Lapsilain 6 §:n mukaan miehellä, joka epäilee olevansa lapsen isä, on tietyin edellytyksin oikeus saada isyytensä selvitettyksi, jos hän ilmoittaa tästä kirjallisesti kuuden kuukauden kuluessa lapsen syntymästä. Tanskalaisilla tuomioistuimilla on tällaisessa asiassa kansainvälinen toimivalta, jos lapsella ja äidillä on Tanskassa asuinpaikka (*retsplejelov* § 456 b Stk. 2.).

Vieraassa valtiossa annettujen isyyttä koskevien ratkaisujen tunnustamisesta ei Tanskassa ole erityissäännöksiä lukuun ottamatta lakia pohjoismaisten isyysratkaisujen tunnustamisesta (*lov om anerkendelse af nordiske faderskabsafgørelser*, nr 158 af 6 maj 1980).

Saksa

Saksan kansainvälisiä isyyskysymyksiä koskevat säännökset sisältyvät siviililakikirjan johdantolakiin (*Einführungsgesetz zum Bürgerlichen Gesetzbuche* EGBGB), joka uudistettiin kokonaan vuonna 1986. Eräitä isyyskysymyksiä koskevia uudistuksia toteutettiin vielä vuonna 1998.

Lapsen syntyperään eli lapsen ja vanhemman väliseen sukulaissuhteeseen (*Abstammung*) sovellettavasta laista on säädetty EGBGB:n 19 artiklassa. Sen mukaan lapsen asuinpaikkavaltion laki määrää kysymykseen sovellettavan lain. Lapsi — vanhempi -suhde voi kuitenkin määräytyä myös vanhemman kansalaisuuden osoittaman lain mukaan. Isyysuhteeseen sovellettava laki voi näin olla myös isän kansalaisuusvaltion laki. Jos lapsen äiti on lapsen syntymähetkellä ollut naimisissa, voidaan lapsen syntyperää koskevaan kysymykseen soveltaa vielä sen valtion oikeutta, joka määrää äidin avioliiton yleisiin oikeusvaikutuksiin sovellettavan lain (*Allgemeine Ehewirkungen* EGBGB 14 art.). Avioliiton oikeusvaikutuksiin sovelletaan sen mukaan ensisijaisesti puolisojen yhteisen tai viimeisen yhteisen kansalaisuusvaltion lakia, jos toisella puolisoista vielä on tämän valtion kansalaisuus. Sellaisen puuttuessa sovelletaan yhteisen tai toissijaisesti viimeisen yhteisen asuinpaikkavaltion lakia.

Edellä selostettu lainvalintanormi (19 art.) koskee sekä isyyden määrittymistä välittömästi lain nojalla että isyyden vahvistamista joko tunnustamalla tai tuomioistuimessa. Eri vaihtoehdoista tulee valittavaksi sen valtion laki, joka tuottaa myönteisen tuloksen, toisin sanoen laki, jonka mukaan lapsi saa isän.

Isyyden kumoamiseen (*Anfechtung der Abstammung*, EGBGB 20 art.) sovellettava laki määräytyy soveltaen vaihtoehtoisesti samoja edellä selostetun 19 artiklan mukaisten liittymien osoittamia lakeja. Edellytyksenä on kuitenkin, että kumottavaksi tarkoitettu isyys on tai se voisi olla voimassa myös tuon liittymän osoittaman oikeusjärjestyksen mukaan. Lapsi voi kuitenkin aina vaatia isyyden kumoamista myös asuinpaikkavaltionsa lain mukaisesti.

Saksan tuomioistuimilla on kansainvälinen toimivalta isyysasioissa silloin, kun jutun

kantaja tai vastaaja on Saksan kansalainen tai kun joko kantajalla tai vastaajalla on Saksassa asuinpaikka. Lapsi voi vaatia isyyden kumoamista saksalaisessa tuomioistuimessa, jos hän on Saksan kansalainen tai jos hänellä on Saksassa asuinpaikka (*Zivilprozessordnung*, ZPO 640 a § tai *Gesetz über die Angelegenheiten der freiwilligen Gerichtsbarkeit*, FGG 35 b §, 43 §).

Ulkomaiset isyyspäätökset tunnustetaan Saksassa soveltaen vieraassa valtiossa annettujen siviilioikeudellisten tuomioistuinpäätösten tunnustamista koskevia yleisiä säännöksiä (ZPO 328 § ja FGG 16 a §). Tuomioistuimen toimivaltaperusteen on niiden mukaan tullut vastata Saksan lakia siten, että saksalainen tuomioistuin olisi vastaavassa tilanteessa ollut kansainvälisesti toimivaltainen Saksan lainsäädännön mukaan. Lisäksi säännös edellyttää muun muassa, että vastaaja oli asianmukaisesti haastettu ja että päätös ei ole ristiriidassa Saksassa annetun tai siellä tunnustamiskelpoisen aiemman päätöksen kanssa. Päätös ei saa myöskään olla vastoin Saksan oikeusjärjestyksen perusteita (*ordre public* -peruste).

Sveitsi

Kansainväliset isyyskysymykset on Sveitsissä säännelty kansainvälistä yksityisoikeutta koskevassa liittovaltion laissa vuodelta 1987 (*Bundesgesetz über das Internationale Privatrecht*). Sen mukaan isyyden määräytymiseen välittömästi lain nojalla, isyyden vahvistamiseen ja kumoamiseen sovelletaan ensisijaisesti *lapsen asuinpaikan* lakia (*gewöhnlicher Aufenthalt*, 68 art.). Jos kummallakaan vanhemmista ei ole *kotipaikkaa* (*Wohnsitz*) siinä valtiossa, jossa lapsella on asuinpaikka, mutta lapsella ja vanhemmilla on yhteinen kansalaisuus, sovelletaan isyyttä koskeviin kysymyksiin heidän yhteisen kansalaisuusvaltionsa oikeutta (*Heimatrecht*). Asuinpaikan, kotipaikan tai kansalaisuuden määräytymisen kannalta ratkaiseva ajankohta on yleensä lapsen syntymä (69 art.).

Isyyden tunnustamiseen sovelletaan lapsen asuinpaikkavaltion, kansalaisuusvaltion taikka isän tai äidin kotipaikkavaltion tai kansalaisuusvaltion lakia. Sveitsissä annettavan tunnustamislausuman tulee olla Sveitsin lais-

sa säädetyssä muodossa. Tunnustetun isyyden kumoamiseen sovelletaan Sveitsin lakia (71 ja 72 art.).

Isyyden vahvistamis- ja kumoamisasioissa kansainvälinen toimivalta määräytyy lapsen asuinpaikan tai vaihtoehtoisesti isän taikka äidin kotipaikan perusteella (66 ja 71.3 art.). Jos lapsella ei ole Sveitsissä asuinpaikkaa eikä äidillä tai isällä ole siellä kotipaikkaa ja jos lisäksi kanteen nostaminen lapsen asuinpaikkavaltiossa tai äidin tai isän kotipaikkavaltiossa olisi mahdotonta tai erityisen kohtuutonta, voidaan kanne nostaa Sveitsissä äidin tai isän sveitsiläisen kotiseudun (*Heimort*) perusteella (67 art.).

Vieraassa valtiossa annetut isyyden vahvistamista tai kumoamista koskevat päätökset tunnustetaan Sveitsissä, jos ne on annettu lapsen asuinpaikkavaltiossa tai kansalaisuusvaltiossa tai lapsen isän tai äidin kotipaikkatai kansalaisuusvaltiossa (70 art.).

Vieraassa valtiossa annettu isyyden tunnustaminen tunnustetaan Sveitsissä, jos isyys on voimassa lapsen asuinpaikkavaltion tai kansalaisuusvaltion lain tai lapsen isän tai äidin kotipaikkavaltion taikka kansalaisuusvaltion lain mukaan. Sveitsissä tunnustetaan myös tunnustetun isyyden kumoamisesta annetut päätökset, kun ne on annettu edellä mainituissa valtioissa (73 art.).

1.2.2 Isyyttä koskeva aineellinen lainsäädäntö

Ruotsi

Vanhempainkaarella (*föräldraben*; FB) olevat säännökset isyyden määräytymisestä välittömästi lain nojalla muistuttavat läheisesti Suomen isyylain vastaavia säännöksiä. Jos lapsi syntyy avioliiton aikana, aviomiestä pidetään lapsen isänä. Jos avioliitto on purkautunut miehen kuoleman vuoksi, pidetään avioliiton purkautumisen jälkeen syntyneitä lapsia kuolleen aviomiehen lapsina, jos äiti on voinut tulla raskaaksi avioliiton aikana (FB, 1 luvun 1 §). Ruotsin rekisteriviranomaisen käytännössä aviomiehen lapsina on pidetty niitä, jotka ovat syntyneet aviomiehen kuolemaa seuranneiden 310 päivän aikana.

Muissa tapauksissa isyys vahvistetaan tunnustamisella (*bekräftelse*) tai tuomiolla.

Isyyden tunnustamisen tulee tapahtua kirjallisesti kahden todistajan varmentamana. Lapsen äidin ja sosiaalilautakunnan tulee hyväksyä tunnustaminen. Jos lapsi on täysi-ikäinen, vaaditaan myös hänen hyväksymisensä (FB 1 luvun 4 §). Sosiaalilautakunta voi hyväksyä tunnustamisen vain, jos voidaan olettaa miehen olevan lapsen isä.

Äidin aviomiehen isyys on mahdollista kumota tunnustamisen yhteydessä, jos aviomies hyväksyy toisen miehen isyyden tunnustamisen äidin ohella. Lapsen isäksi vahvistetaan silloin isyytensä tunnustanut mies (FB 1 luvun 2 §:n 3 mom.).

Jos isyys on vahvistettava tuomiolla, tuomioistuimen on selitettävä, että mies on isä, jos geneettisellä tutkimuksella on osoitettu hänen olevan lapsen isä. Samoin on meneteltävä, jos on ositettu, että mies on ollut äidin kanssa sukupuoliyhteydessä aikana, jolloin lapsi on voinut tulla siitetyksi, ja kaikkien seikkojen valossa on todennäköistä, että hän on siittänyt lapsen (FB 1 luvun 5 §). Isyydestä tilanteissa, joissa on käytetty hedelmöityshoitoja, on erityisiä säännöksiä.

Norja

Lapsista ja vanhemmista annetun lain mukaan äidin aviomiestä pidetään lapsen isänä, jos lapsi on syntynyt avioliiton aikana. Äidin aviomiestä ei kuitenkaan pidetä lapsen isänä, jos vanhemmat olivat lapsen syntyessä asumerossa (3 §). Aviomiehen kuoleman jälkeen syntyneitä lasta pidetään aviomiehen lapsena vastaavin edellytyksin kuin Ruotsin lain mukaan. Norjan rekisteriviranomaisten soveltaman ohjeen mukaan aviomiehen lapsina pidetään lapsia, jotka ovat syntyneet enintään 320 päivää aviomiehen kuoleman jälkeen.

Jos isyys ei ole määräytynyt edellä selostettujen säännösten mukaan, mies voi tunnustaa isyyden. Tämä voidaan tehdä jo ennen lapsen syntymää. Tunnustamisen voimaantulo edellyttää, että äiti on ilmoittanut asianomaisen miehen lapsensa isäksi tai hyväksynyt isyyden tunnustamisen. Äidin hyväksymistä ei kuitenkaan tarvita, jos vanhemmat asuvat väestörekisterin mukaan samassa osoitteessa (4 §).

Siinä tapauksessa, että isyys ei ole selvinnyt suoraan lain nojalla tai tunnustamisen kautta, viranomaisen velvollisuutena on selvittää isyys. Mies, jonka isyyttä pidetään selvitettyinä, voi tunnustaa isyytensä vielä ennen isyyden vahvistamista koskevaa oikeudenkäyntiä (12 §).

Mies voidaan tuomiolla vahvistaa lapsen isäksi, jos DNA-tutkimukset osoittavat hänen olevan lapsen isä (9 §). Jos tällaista tutkimusta ei ole käytettävissä tai se ei tuo asiaan selvyyttä, isäksi voidaan vahvistaa mies, joka on ollut sukupuoliyhteydessä lapsen äidin kanssa aikana, jolloin lapsi on voinut tulla siitetyksi, jollei ole ilmeisen epätodennäköistä, että lapsi on silloin siitetty. Tilanteista, joissa on käytetty hedelmöityshoitoja tai joissa äiti on ollut sukupuoliyhteydessä yhtä useamman miehen kanssa lapsen siittämisajan kohtana, on erityisiä säännöksiä.

Tanska

Lapsilain (*børnelov*) mukaan aviomies on avioliiton aikana syntyneen lapsen isä, mutta tästä on joitakin poikkeuksia. Aviomiestä ei pidetä lapsen isänä, jos puoliset elivät asumerossa lapsen syntymän aikaan. Toinen poikkeus koskee tilannetta, jossa äiti on ollut lapsen syntymää edeltäneen 10 kuukauden aikana avioliitossa toisen miehen kanssa. Asumuseroaikaa ei tässä yhteydessä oteta huomioon. Kolmas poikkeus koskee tilannetta, jossa lapsen äiti ja hänen aviopuolisonsa pyytävät yhdessä isyyden selvittämistä (1 § 1 ja 2 mom.). Jos äidin avioliitto on purkautunut miehen kuoleman vuoksi, pidetään kuitenkin lasta, joka on syntynyt 10 kuukauden kuluessa miehen kuoleman jälkeen edesmenneen aviomiehen lapsena, elleivät vanhemmat olleet miehen kuollessa asumerossa tai ellei äiti pyydä isyyden selvittämistä (1 § 3 ja 4 mom.). Välittömästi lakiin perustuva isyys rekisteröidään lapsen syntymän rekisteröinnin yhteydessä.

Muukin kuin suoraan lakiin perustuva isyys voidaan edellä selostetun tavoin rekisteröidä lapsen syntymän rekisteröinnin yhteydessä. Näin menetellään, jos mies ja lapsen äiti ilmoittavat kirjallisesti ottavansa yhdessä vastuun avioliiton ulkopuolella syntyneen lapsen huolenpidosta. Samassa yhtey-

dessä molemmat vanhemmat kirjataan yhdessä syntyneen lapsen huoltajiksi (2 ja 3 §).

Mies ja lapsen äiti voivat antaa edellä selostetun ilmoituksen lapsen huolenpidosta myös samalla, kun mies antaa isyyden tunnustamislausuman. Tämä voi tapahtua jo ennen lapsen syntymää (14 § 1 mom.). Tällöinkin tunnustettu isyys rekisteröidään lapsen syntymän rekisteröinnin yhteydessä vastaavalla tavalla kuin edellä selostettiin (3 §).

Muissa kuin edellä kuvatuissa tilanteissa isyys tulee selvittää ennen isyyden tunnustamisen vastaanottamista. Jos äidillä on ollut useampia miessuhteita, mies voi lain mukaan tunnustaa lapsen vain, jos selvityksen perusteella on epäilyksetöntä, että hän on lapsen isä (14 § 2 mom.). Oikeuskirjallisuuden mukaan tämä merkitsee sitä, että isyys on selvitetty oikeusgeneettisissä tutkimuksissa. Tunnustettu isyys tulee antaa tiedoksi muille miehille, joiden isyys voi olla mahdollinen (14 § 3 mom.).

Lapsen vanhemmilla ja edunvalvojalla on oikeus saada tunnustetun ja rekisteröidyn isyyden selvittäminen vireille kuuden kuukauden kuluessa lapsen syntymästä (5 §). Miehellä, joka voisi olla lapsen isä, on myös oikeus saada isyys selvitettyksi, jos hän vaatii selvittämistä kuuden kuukauden kuluessa lapsen syntymästä. Miehellä ei kuitenkaan ole sanottua oikeutta silloin, kun isäksi on rekisteröity äidin aviomies suoraan lain nojalla tai edellä selostetun vanhempien lapsen huolenpidosta yhdessä antaman ilmoituksen tai sellaisen nojalla vastaanotetun tunnustamisen perusteella (6 §).

Isyyden tunnustamisen ottaa Tanskassa vastaan *statsamt* –niminen viranomainen, joka hoitaa myös isyyden selvittämisen ja voi nostaa tuomioistuimessa isyyden vahvistamista koskevan kanteen. Viranomainen voi toimia isyysasiassa omasta aloitteestaan tai asianosaisen aloitteesta.

Tuomioistuin voi vahvistaa miehen olevan lapsen isä, jos hän oikeusgeneettisten tutkimusten mukaan epäilemättä on lapsen isä. Muissa tapauksissa miehen voidaan vahvistaa olevan lapsen isä, jos mies on ollut sukupuoli-suhteessa äidin kanssa aikana, jolloin tämä tuli raskaaksi, eikä esiinny seikkoja, joiden perusteella hänen isyytensä olisi epätodennäköinen. Jos äiti on ollut sukupuolisuhteessa muiden miesten kanssa aikana, jolloin hän tuli raskaaksi, edellytyksenä isyyden vahvistamiselle on kuitenkin, ettei kukaan viimeksi mainituista oikeusgeneettisten tutkimusten mukaan ole lapsen isä tai että on täysin epätodennäköistä, että kukaan näistä olisi lapsen isä (19 §).

Saksa

Saksan siviililakikirjan (*Bürgerliches Gesetzbuch*, BGB) mukaan syntyneen lapsen isänä pidetään äidin aviomiestä, jos äidin avioliitto oli voimassa lapsen syntymän hetkellä (1592 §). Jos lapsi syntyy 300 päivän aikana äidin aviomiehen kuoleman jälkeen, edesmennyt aviomiestä pidetään lapsen isänä, jollei äiti ole solminut uutta avioliittoa ennen lapsen syntymää. Siinä tapauksessa uutta aviomiestä pidetään lapsen isänä (1593 §).

Jos isyys ei ole määräytynyt edellä selostettujen säännösten mukaan välittömästi lain nojalla, isyys on mahdollista vahvistaa tunnustamalla. Tunnustaminen on mahdollista jo ennen lapsen syntymää (1594 §). Isyys voidaan vahvistaa tunnustamalla äidin avioliitosta huolimatta silloin, jos lapsi on syntynyt äidin avioeron vireille tulon jälkeen. Isyys tulee tällöin tunnustaa vuoden kuluessa avioerotuomion lainvoimaiseksi tulosta. Äidin lapsen syntymän aikaisen aviomiehen tulee hyväksyä tunnustaminen (1599 §).

Isyyden tunnustamisen voivat vastaanottaa esimerkiksi Suomen väestörekisteriviranomaista vastaava viranomainen (*Standesbeamte*), lastensuojeluviranomaisena toimivan nuorisoviraston (*Jugendamt*) valtuutettu viranhaltija tai notaari (1597 §). Tunnustamisen voimaantumisen edellytyksenä on lapsen äidin hyväksyminen. Jos äiti ei ole lapsen huoltaja, tunnustamisen hyväksyy lapsi itse tai lapsen laillinen edustaja. Lapsi hyväksyy itse isyyden tunnustamisen, jos hän on 14-vuotias tai sitä vanhempi. Alaikäisen lapsen laillisen edustajan tulee kuitenkin antaa suostumuksensa lapsen hyväksymiselle (1596 §). Laadittu tunnustamisasiakirja toimitetaan lapsen vanhemmille ja lapselle sekä toimivaltaiselle väestöviranomaiselle (*Standesbeamte*).

Jos isyyttä ei ole vahvistettu tunnustamalla, se voidaan vahvistaa tuomioistuimen päätöksellä. Isä on mies, joka on siittänyt lapsen.

Sveitsi

Sveitsin siviililakikirjan (*Schweizerisches Zivilgesetzbuch*, lyh. ZGB) mukaan äidin aviomies on äidin avioliiton aikana syntyneiden lasten isä. Aviomiestä pidetään myös niiden lasten isänä, jotka syntyvät 300 päivän aikana aviomiehen kuoleman jälkeen tai myöhemminkin, jos heidän voidaan osoittaa olevan aviomiehen lapsia. Jos aviomies julistetaan kuolleeksi, lasketaan 300 päivän määräaika siitä, kun hänen tiedettiin joutuneen kuolemanvaaraan tai kun hänestä viimeksi saatiin tieto (255 art.). Jos äiti on solminut uuden avioliiton, on lain mukaan kuitenkin uusi aviomies lapsen isä (257 art.).

Jos syntyneen lapsen isä ei ole määrätynyt välittömästi lain nojalla, isyys voidaan vahvistaa tunnustamalla. Isyyden tunnustamisen voi ottaa vastaan väestörekisteriviranomainen (*Zivilstandsbeamte*). Isyys on mahdollista tunnustaa myös testamentissa. Tuomioistuinkin voi vastaanottaa isyyden tunnustamisen, jos isyyden vahvistamista koskeva kanne on siellä vireillä (ZGB 260 art.).

Äiti, lapsi ja lapsen oikeudenomistajat sekä muut, joiden etua asia koskee, voivat kanteella vaatia tunnustetun isyyden kumoamista. Tunnustamisen kumoaminen edellyttää näyttöä siitä, että mies ei ole lapsen isä (260 b art.). Tunnustanut mies voi vaatia isyytensä kumoamista kuitenkin vain, jos tunnustus on saatu aikaan uhkauksella tai annettu erehdyksessä. Kanne on nostettava vuoden kuluessa siitä, kun asianomainen sai tiedon tunnustamisesta ja siitä, että mies ei ole lapsen isä tai siitä kun uhkaus päättyi tai erehdys korjaantui. Kanne on kuitenkin nostettava viimeistään viiden vuoden kuluessa tunnustamisesta. Lapsi voi kuitenkin vaatia isyyden kumoamista vielä vuoden kuluessa siitä, kun hän tuli täysi-ikäiseksi (ZGB 260 c art.).

Jos isyyttä ei ole vahvistettu tunnustamalla, se voidaan vahvistaa tuomioistuimen päätöksellä. Tuomioistuin tutkii asian viran puolesta ja soveltaa todisteiden vapaata harkintaa (ZGB 254 art.).

Englanti ja Wales

Englannissa ja Walesissa ei tunneta Manner-Euroopassa yleistä tapaa vahvistaa isyys tunnustamisen tai kanteen perusteella. Lapsen syntymän rekisteröinnin yhteydessä kirjataan kuitenkin myös lapsen vanhemmat (*Births and Deaths Registration Act 1953*). Jos äiti on naimisissa, hänen aviomiehensä kirjataan lapsen isäksi. Rekisteröintiä voi tällöin pyytää kumpi tahansa vanhemmista.

Jos äiti ei ole naimisissa, lapsen isäksi rekisteröidään se, joka yhdessä äidin kanssa pyytää rekisteröintiä asianomaisen viranomaisen luona. Lapsen isä voidaan kuitenkin kirjata yksin äidinkin pyynnöstä rekisteriin, jos äiti tuo isän täyttämän ja allekirjoittaman asiakirjan, jossa tämä ilmoittaa olevansa lapsen isä (*statutory declaration*). Mies voi pyytää yksinkin lapsen syntymän rekisteröintiä, jos hän tuo vastaavan äidin allekirjoittaman asiakirjan, jossa äiti ilmoittaa miehen olevan syntyneen lapsensa isä. Kumpikin vanhemmista voi pyytää rekisteröintiä yksin myös vanhempien yhdessä tekemän vanhempainvastuuta (*parental responsibility*) koskevan sopimuksen tai vanhempainvastuuta koskevan tuomioistuimen päätöksen perusteella.

Syntymärekisteriin kirjattu isyys on mahdollista arvioida uudelleen tuomioistuimessa esimerkiksi vanhempainvastuuta, lapsen elatusta tai perintöä koskevan asian yhteydessä. Tällainen ratkaisu ei sido tuomioistuinta muissa yhteyksissä.

1.2.3 Kansainväliset sopimukset ja EU-lainsäädäntö

Kansainvälisiin isyyskysymyksiin liittyviä kansainvälisiä sopimuksia on vain vähän. Kansainvälisen siviilisäätykomission (*Commission Internationale de l'Etat Civil* — CIEC) toimesta on laadittu vuonna 1961 sopimus lasten tunnustamisen vastaanottamiseen toimivaltaisten viranomaisten toimivallan laajentamisesta (*Convention portant extension de la compétence des autorités qualifiées pour recevoir les reconnaissances d'enfants naturels*). Sopimuksen tarkoituksena on sallia isyyden tunnustaminen toimivaltaisen viranomaisen luona niissä maissa, joiden lainsäädäntö ei tunne tällaista tunnusta-

mista. Sopimukseen ovat liittyneet Saksa, Belgia, Ranska, Kreikka, Italia, Luxemburg, Alankomaat, Sveitsi ja Turkki.

Uudempi siviilisäätykomission piirissä laadittu sopimus avioliiton ulkopuolella syntyneiden lasten vapaaehtoisesta isyyden tunnustamisesta vuodelta 1980 ei vähäisten rati-fiointien määrän vuoksi ole tullut voimaan.

Euroopan neuvostossa on tehty vuonna 1975 sopimus avioliiton ulkopuolella syntyneiden lasten oikeudellisesta asemasta. Sopimuksen tavoitteena on avioliiton ulkopuolella syntyneiden lasten aseman parantaminen yhdenmukaistamalla mm. isyyden tunnustamista koskevaa aineellista oikeutta. Sopimuksella ei siten ole merkitystä isyyttä koskevien kansainvälis-yksityisoikeudellisten kysymysten kannalta. Suomi ei ole osapuolena tässä sopimuksessa.

Euroopan unionilla on toimivalta antaa säännöksiä jäsenvaltioiden rajat ylittävistä perheoikeudellisista asioista. Tällaisia säännöksiä ei kuitenkaan ole annettu kansainvälisistä isyyskysymyksistä eikä tähän tähtäviä valmisteluhankkeita ole vireillä.

1.3 Nykytilan arviointi

Sovellettava laki

Kansainvälisen perhesuhdelain 18 § mukaan isyyden määräytymiseen välittömästi lain nojalla sovelletaan miehen kansalaisuusvaltion lainsäädäntöä. Saman lain 22 §:n mukaan isän kansalaisuusvaltion laki ratkaisee kysymyksen siitä, onko avioliiton ulkopuolella syntynyt lapsi katsottava aviolapsen veroiseksi.

Kansainvälisen perhesuhdelain säännökset perustuvat siihen, että lapset jaetaan avioliitossa ja avioliiton ulkopuolella syntyneisiin. Erottelu ei enää ole perusteltu eikä sitä noudateta muussa lapsen ja isän välistä suhdetta koskevassa lainsäädännössä.

Säännökset kuvastavat vanhentunutta näkemystä, jonka mukaan miehen intressit ovat isyyttä koskevissa kysymyksissä tärkeämpiä kuin lapsen intressit. Viimeaikaisessa lapsia koskevassa kansainvälis-yksityisoikeudellisessa lainsäädännössä lainvalintaa koskevien normien lähtökohtana ovat olleet lapsen tarpeet ja lapsen etu. Näiden näkökohtien tulisi

olla määrääviä myös silloin, kun ratkaistavana on kysymys isyyden vahvistamiseen tai kumoamiseen sovellettavasta laista.

Oikeustila isyyden vahvistamista ja kumoamista koskeviin kanteisiin sovellettavan lain osalta on tällä hetkellä vain yhden korkeimman oikeuden antaman ennakkotapauksen varassa (KKO 1983 II 117). Ennakkotapaus ei koske isyyden selvittämiseen eikä tunnustamiseen sovellettavaa lakia.

Oikeustila ei siten ole sovellettavaa lakia koskevien säännösten osalta tyydyttävä.

Suomen viranomaisten kansainvälinen toimivalta

Suomen tuomioistuinten kansainvälinen toimivalta tutkia isyyden vahvistamista tai kumoamista koskeva kanne perustuu kansainvälisen perhesuhdelain 23 §:ään. Säännöksen mukaan asia voidaan ottaa Suomessa käsiteltäväksi, jos vastaajalla on täällä kotipaikka. Tämän ohella toimivaltaperusteita ovat lapsen Suomen kansalaisuus tai pysyvä oleskelu täällä. Toimivalta on osittain liian laaja. Koska kaksoiskansalaisuudet ovat nykyisin entistä tavallisempia, Suomen kansalaisuus ei enää yksin ilmaise sellaista yhteyttä Suomeen, jonka perusteella isyyttä koskeva asia olisi tarkoituksenmukaista ratkaista täällä.

Kansainvälisessä perhesuhdelainissa ei ole lainkaan säännöksiä Suomen viranomaisten kansainvälisestä toimivallasta isyyden selvittämistä, tunnustamista ja tunnustamisen vahvistamista koskevissa asioissa. Tämä on epäkohta, sillä isyyden vahvistaminen tunnustamalla on käytännössä monin verroin yleisempää kuin sen vahvistaminen kanneteitse. Asian korjaamiseksi alueellista toimivaltaa koskevia isyyslain säännöksiä on käytännössä sovellettu myös kansainvälisen toimivallan arviointiin. Ne eivät kuitenkaan mahdollista toimivallan käyttämistä kaikissa tilanteissa, joissa siihen olisi tarvetta. Isyyden selvittäminen täällä ei esimerkiksi ole mahdollista silloin, kun lapsi ja äiti eivät asu Suomessa, mutta miehen asuinpaikka on täällä.

Voimassaolevassa lainsäädännössä ei myöskään säädetä siitä, milloin Suomen tuomioistuimilla on kansainvälinen toimivalta

ta käsitellä isyyden kumoamista koskevaa kannetta.

Vieraassa valtiossa annetun isyysratkaisun tunnustaminen

Kysymys vieraissa valtioissa annettujen isyysratkaisujen tunnustamisesta on nykyisen säännelty ainoastaan muissa Pohjoismaissa annettujen ratkaisujen osalta. Muissa vieraissa valtioissa annettujen isyysratkaisujen tunnustaminen on sääntelemättä. Oikeuskirjallisuudessa on vanhastaan katsottu, että henkilön oikeusasemaa eli statusta koskevat ratkaisut voidaan tunnustaa ilman erityissäännöksen tukeakin. Tällä hetkellä lainsäädännössä ei ole kuitenkaan säädetty siitä, millaiset edellytykset ulkomaisen päätöksen tulee täyttää, jotta se voitaisiin tunnustaa Suomessa, eikä siitä miten kysymys ulkomaisen ratkaisun tunnustamisesta tai tunnustamatta jättämisestä voitaisiin täällä ratkaista. Epäselvä oikeustila voi vaikeuttaa niiden elämää, jotka asuvat täällä, mutta ovat aikaisemmin asuneet vieraassa valtiossa tai joilla on sukusiteitä vieraissa valtioissa asuviin. Ongelmat heijastuvat myös maistraattien tehtävään väestötietojärjestelmän ylläpitämisessä.

Edellä mainituista syistä on tarpeen säätää vieraassa valtiossa annetun isyyttä koskevan ratkaisun tunnustamisesta.

2 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

2.1 Yleistä

Esityksessä ehdotetaan, että kansainvälisestä perhesuhdelaista kumottaisiin ne säännökset, jotka koskevat pelkästään isyyskysymyksiä ja että isyyslakiin lisättäisiin uusi luku, joka sisältää isyyttä koskevat, kansainvälisen yksityisoikeuden alaan kuuluvat säännökset. Samalla isyyslakiin tehtäisiin eräitä uusien säännösten edellyttämiä teknisluonteisia muutoksia.

Ehdotuksen yleisenä tavoitteena on turvata vieraissa valtioissa laillisesti syntyneiden isälapsi -suhteiden oikeudellinen pysyvyys perheenjäsenten muuttaessa Suomeen. Toiseksi tavoitteena on turvata kansainvälisiä isyysasioita koskevat oikeudelliset palvelut Suo-

nessa asuville henkilöille ja niille muualla asuville Suomen kansalaisille, joilla erityinen tarve saada näitä palveluja eikä mahdollisuutta saada niitä asuinmaassaan.

2.2 Sovellettava laki

Esitys sisältää ehdotukset uusiksi säännöksiksi isyyden määräytymisestä välittömästi lain nojalla sekä isyysasioihin sovellettavasta laista.

Esityksessä ehdotetaan, että lapsen isäsuhte määräytyisi välittömästi Suomen lain nojalla niissä tapauksissa, joissa äidin asuinpaikka lapsen syntymän aikaan on Suomessa. Suomen laki on tällöin lapsen senhetkisen elämän kannalta keskeisin laki, ja koska se on myös lapsen elinympäristössä toimivien viranomaisten oma laki, sen soveltaminen sujuu vaivattomasti ja joutuisasti.

Olemassa olevaa isyysuhdetta on suojattava myös silloin, kun isyys on määräytynyt vieraassa valtiossa välittömästi lain nojalla. Suoraan vieraan valtion lain nojalla määräytynyt isyysuhde olisi hyväksyttävä myös Suomessa, kun kysymys isyysuhteen olemassaolosta tulee täällä arvioitavaksi. Sen vuoksi ehdotetaan, että isyyden määräytymiseen välittömästi lain nojalla olisi lähtökohdaisesti sovellettava sen valtion lakia, jota viranomaiset sovelsivat äidin asuinpaikkavaltiossa lapsen syntymän aikaan.

Isyyden selvittämistä ja vahvistamista sekä isyyden kumoamista koskeviin asioihin sovellettaisiin ehdotuksen mukaan aina Suomen lakia riippumatta siitä, käsittelee asiaa tuomioistuin vai muu viranomainen. Sovellettava laki olisi useimmiten myös lapsen asuinpaikan laki, koska Suomen viranomaisten kansainvälinen toimivalta määräytyisi ehdotuksen mukaan ensisijaisesti lapsen asuinpaikan perusteella. Viranomaisen kannalta ehdotus merkitsee viranomaisen oman lain soveltamista, mikä helpottaa heidän työtään. Tämän näkökohdan merkitys korostuu, kun otetaan huomioon se, että isyyden vahvistamisen menettelyyn kuuluvia asioita käsittelevät määrällisesti eniten kuntien lastenvalvojat ja maistraatit, joilla vain harvoin on käytettävissä vieraan lain soveltamiseen tarvittavaa erityisasiantuntemusta. Lisäksi viranomaisen oman lain soveltamista puoltaa

se, että isyyskysymys koskee pääasiassa olemassa olevaa tosiasiaa, jota ratkaistaessa todistusaineiston merkitys korostuu ja lainvalinnan merkitys vastaavasti vähenee.

Uusien säännösten myötä kansainvälisen perhesuhdelain 18 § ja 22 § käyvät tarpeettomiksi. Ne ehdotetaan sen vuoksi kumottaviksi.

Kansainvälisen perhesuhdelain 19 § koskee vanhempien ja heidän avioliitostaan syntyneen lapsensa välisiin oikeussuhteisiin sovellettavaa lakia. Ehdotetun lain tultua voimaan mainitun 19 §:n soveltamisala rajoittuisi, sillä sitä ei enää sovellettaisi isyyden kumoamista koskevissa asioissa. Säännöstä ei kuitenkaan ehdoteta kumottavaksi, sillä sen soveltamisalaan jää edelleen muita kysymyksiä, erityisesti kysymys avioliitossa syntyneiden lasten oikeudesta saada elatusta vanhemmiltaan.

2.3 Suomen viranomaisten kansainvälinen toimivalta isyyskysymyksissä

Ehdotuksen mukaan isyyslakiin lisätään säännökset viranomaisten kansainvälisestä toimivallasta. Suomen viranomaiset olisivat toimivaltaisia isyyttä koskevassa asiassa ensinnäkin silloin, kun lapsella Suomessa asuinpaikka. Jos lapsella ei ole asuinpaikkaa missään valtiossa, toimivalta voisi syntyä sillä perusteella, että lapsi oleskelee Suomessa tai on täällä turvapaikanhakijana.

Ehdotuksen mukaan Suomen viranomaisilla olisi kansainvälinen toimivalta myös niissä tapauksissa, joissa vastaajalla on täällä asuinpaikka. Tuomioistuimissa voitaisiin siten tulevaisuudessakin ratkaista, onko mies, jolla on Suomessa asuinpaikka, vieraassa valtiossa asuvan lapsen isä tai tuleeko miehen isyys kumota. Ehdotuksen mukaan Suomessa asuva mies voisi täällä myös tunnustaa isyytensä. Matkustaminen lapsen asuinmaahan ei siten olisi välttämätöntä tunnustamista varten. Suomalaiset lastenvalvojat ja maistraatit olisivat toimivaltaisia ottamaan vastaan tunnustamisen ja vahvistamaan isyyden.

Lastenvalvojien palvelut isyyden vahvistamista koskevissa oikeudenkäynneissä on tarkoituksenmukaista varata tilanteisiin, joissa lapsi asuu Suomessa. Suomalaisilla lastenvalvojilla ei sen vuoksi olisi oikeutta käyttää lapsen puhevaltaa silloin, kun lapsen

asuinpaikka on vieraassa valtiossa. Huoltaja, joka ajaa lapsen puolesta kannetta täällä, voi käyttää esimerkiksi Suomessa toimivien asianajajien palveluita.

Edellä olevan lisäksi Suomen viranomaisilla olisi ehdotuksen mukaan kansainvälinen toimivalta eräissä sellaisissa tilanteissa, joissa kenelläkään asianosaisista ei ole Suomessa asuinpaikkaa, mutta heillä on yhteys Suomeen lapsen tai miehen kansalaisuuden kautta. Toimivalta ulottuisi kuitenkin vain niihin tapauksiin, joissa isyyttä koskevaa asiaa ei ole mahdollista ratkaista lapsen tai miehen asuinpaikkavaltiossa ja joissa asian ratkaisemiselle Suomessa on jokin erityinen syy. Riittävän perusteen olemassaolo jäisi yksittäistapauksessa viranomaisen harkittavaksi. Asiaa on arvioitu laajemmin yksityiskohtaisissa perusteluissa.

Ehdotetut säännökset kansainvälisestä toimivallasta syrjäyttäisivät voimaantulonsa jälkeen erityislakina kansainvälisen perhesuhdelain 23 §:n soveltamisen isyyttä koskevissa asioissa. Viimeksi mainittu säännös jäisi kuitenkin voimaan, sillä se koskee sanamuotonsa mukaan tuomioistuimen kansainvälistä toimivaltaa esimerkiksi lapsen elatusta koskevissa asioissa.

2.4 Vieraassa valtiossa annetun isyysratkaisun tunnustaminen

Esityksessä ehdotetaan, että vieraassa valtiossa annetut isyysratkaisut ovat Suomessa voimassa ilman erillistä vahvistusta. Suomen viranomaiset, jotka joutuvat esimerkiksi lapsen elatusta tai huoltoa koskevan asian yhteydessä tai muutoin ottamaan kantaa siihen, tunnustetaanko ulkomainen isyysratkaisu Suomessa, päättävät asiasta itsenäisesti. Se, että kysymystä ulkomaisen isyysratkaisun tunnustamisesta ei tarvitse viedä tuomioistuimen ratkaistavaksi, ei kuitenkaan tarkoita sitä, että ulkomainen ratkaisu aina täällä tunnustetaan. Tunnustamisesta voitaisiin kieltäytyä tilanteissa, joissa päätökseen johtaneessa menettelyssä on ollut vakavia puutteita tai joissa isyysratkaisu on ristiriidassa suomalaisen tai täällä tunnustettavan toisen ulkomaisen päätöksen kanssa. Näitä tilanteita arvioidaan tarkemmin yksityiskohtaisissa perusteluissa.

Tunnustamisesta voitaisiin kieltäytyä myös, jos ratkaisu on sisällöltään Suomen oikeusjärjestyksen perusteiden vastainen (*ordre public*). Ratkaisun sisältöä voitaisiin pitää tällaisena esimerkiksi yleensä silloin, kun miehen ja lapsen välinen ikäero on niin pieni, ettei miehen isyys ole biologisesti mahdollista.

Joissakin tapauksissa voi olla tärkeää saada varmuus siitä, että vieraassa valtiossa isyydestä annettu päätös tunnustetaan Suomessa tai että sitä ei täällä tunnusteta. Sen vuoksi ehdotetaan, että Helsingin hovioikeus voisi hakemuksesta päättää asiasta. Tällainen päätös saa oikeusvoiman, joten viranomainen joka jonkin toisen asian esikysymyksenä joutuu selvittämään ulkomaisen isyysratkaisun merkitystä, on velvollinen ottamaan tunnustamisesta annetun ratkaisun päätöksensä perustaksi.

Laki pohjoismaisten isyysratkaisujen tunnustamisesta jäisi voimaan annettavasta lakiehdotuksesta riippumatta. Mainittua lakia sovelletaan erityislakina silloin, kun ulkomainen päätös kuuluu sen alaan.

3 Esityksen vaikutukset

3.1 Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Ehdotetut säännökset selkiyttävät ja yhdenmukaistavat menettelyä maistraateissa, lastenvalvojien luona ja tuomioistuimissa tilanteissa, joissa isyyttä koskevalla asialla on kansainvälisiä liittymiä.

3.2 Yhteiskunnalliset vaikutukset

Ehdotus sisältää säännökset siitä, miten Suomessa suhtaudutaan ulkomailla annettuihin isyyttä koskeviin ratkaisuihin ja siitä, koska Suomessa voidaan ratkaista isyyttä koskeva asia. Ehdotuksen toteuduttua osa-

puolten on entistä helpompi arvioida, milloin isyysasia voidaan ratkaista Suomessa ja mikä merkitys Suomessa annetaan vieraassa valtiossa tehdyille isyysratkaisulle. Koska isyyttä koskevan asian ratkaisu vaikuttaa muihin tärkeisiin yksilön oikeudellista asemaa koskeviin kysymyksiin, kuten oikeuteen saada perintö, oikeuteen saada elatusta vanhemmalta tai esimerkiksi mahdollisuuteen saada Suomen kansalaisuus, ehdotus parantaisi kansainvälisissä perhetilanteissa olevien oikeudellista asemaa laajemminkin kuin vain isyyttä koskevan kysymyksen osalta.

4 Asian valmistelu

Asian perusvalmistelu tehtiin oikeusministeriön 18 päivänä lokakuuta 2006 asettamassa työryhmässä. Työryhmän mietintö ”Kansainväliset isyyskysymykset” julkaistiin oikeusministeriön työryhmämietintöjen sarjassa numerolla 2007:7. Työryhmä otti työssään huomioon ehdotukset, jotka Suomen kansainvälisen perheoikeuden uudistamista varten vuonna 1993 asetettu työryhmä oli tehnyt (lainvalmisteluosaston julkaisu 5/1994).

Työryhmän mietinnöstä saatiin lausunnot yhteensä 17 viranomaiselta ja järjestöltä. Näitä olivat ulkoasiainministeriö, sisäasiainministeriö, Helsingin hovioikeus, eräät käräjäoikeudet, Väestörekisterikeskus, Ulkomaalaisvirasto, eräät maistraatit, eräät kunnat, Suomen Asianajajaliitto, Pakolaisneuvonta ry ja Suomi-Seura ry. Kaikki lausunnonantajat pitivät kansainvälisten isyyskysymysten sääntelyä tarkoituksenmukaisena ja perusteltuna. Erityisesti tärkeinä ja nykytilannetta selkeyttävinä pidettiin säännöksiä lapsen puhevallan käyttämisestä, Suomen viranomaisten kansainvälisestä toimivallasta ja vieraassa valtiossa annetun päätöksen tunnustamisesta. Esitys viimeisteltiin lausuntopalautteen pohjalta oikeusministeriössä.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Lakiehdotusten perustelut

1.1 Isyyslaki

6 §. *Isyyden selvittämisen toimeenpanija.* Pykälässä säädetään siitä, kenen tulee huolehtia isyyden selvittämisestä. Pykälän 1 momentti koskee tilanteita, joissa äidillä tai lapsella on kotikunta Suomessa tai lapsi oleskelee täällä. Velvollinen huolehtimaan isyyden selvittämisestä olisi ensisijaisesti äidin kotikunnan lastenvalvoja. Kotikunnasta säädetään kotikuntalaissa (201/1994).

Jos äiti on kuollut tai hänellä ei ole Suomessa kotikuntaa, isyyden selvittämisestä huolehtisi lapsen kotikunnan lastenvalvoja tai, jos lapsella ei ole täällä kotikuntaa, sen kunnan lastenvalvoja, jossa lapsi oleskelee. Nämä 1 momentin säännökset vastaavat läheisesti voimassa olevaa oikeutta.

Pykälän 2 momentissa säädetään tilanteista, joissa isyyden selvittäminen ei kuulu millekään 1 momentissa tarkoitettulle lastenvalvojalle. Tällaisia ovat tilanteet, joissa äidillä ja lapsella ei kummallakaan ole kotikuntaa Suomessa eikä lapsi oleskele täällä. Koska Suomen viranomainen voi tästä huolimatta olla ehdotetun 48 §:n mukaan toimivaltainen käsittelemään isyyden selvittämistä ja tunnustamista koskevan asian, tarvitaan säännös, joka osoittaa alueellisesti toimivaltaisen lastenvalvojan. Sen vuoksi ehdotetaan, että isyyden tunnustamisesta huolehtisi näissä tapauksissa miehen kotikunnan lastenvalvoja. Tapauksissa, joissa mies ja lapsi asuvat eri valtioissa, isyyden selvittämisen onnistuminen riippuu luonnollisesti siitä, voidaanko isyydestä saada riittävä näyttö.

Pykälän 3 momentissa säädetään tilanteista, joissa alueellinen toimivalta ei 1 ja 2 momentin mukaan kuulu millekään lastenvalvojalle, mutta Suomi on ehdotetun 48 §:n mukaan silti toimivaltainen. Tällainen käytän-

nössä harvinainen tilanne voi syntyä erityisesti silloin, kun Suomen viranomaisten kansainvälinen toimivalta perustuu ehdotetun 48 §:n 1 momentin 5 kohtaan tai 2 momenttiin. Isyyden selvittämisestä huolehtisi tällöin Helsingin kaupungin lastenvalvoja.

20 §. *Tunnustamisen voimaansaattaminen.* Lain 6 §:ään ehdotettujen muutosten vuoksi pykälässä nyt oleva viittaus 6 §:n 2 momenttiin ehdotetaan laajennettavaksi koskemaan 6 §:ää kokonaisuudessaan.

24 §. *Lapsen puhevallan käyttäminen.* Säännökseen ehdotetaan tehtäväksi ehdoteuista kansainvälisyksityisoikeudellisista säännöksistä johtuvia sekä säännöksen ajanmukaistamiseksi tarpeellisia muutoksia. Lähökohtana on edelleen, että isyyden vahvistamisoikeudenkäynnissä lapsen puhevaltaa käyttää isyyden selvittämisestä huolehtinut lastenvalvoja. Lastenvalvojen tehtäviä kansainvälisissä tapauksissa on kuitenkin pidetty tarkoituksenmukaisena rajata. Lastenvalvojan oikeus käyttää isyyden vahvistamisoikeudenkäynnissä lapsen puhevaltaa koskisi ehdotuksen mukaan vain niitä tilanteita, joissa lastenvalvojan kansainvälinen toimivalta perustuu ehdotuksen 48 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohtaan. Tämä merkitsee sitä, että isyyden vahvistamisasian vieminen tuomioistuimeen kuuluisi lastenvalvojan tehtäviin vain niissä tapauksissa, joissa lapsella on Suomessa asuinpaikka. Asuinpaikkaan Suomessa rinnastettaisiin lapsen oleskelu Suomessa tai turvapaikan hakeminen täällä, jos lapsella ei ole asuinpaikkaa missään valtiossa.

Isyyslaissa on alun perin ollut tarpeen säätää lapsen äidin oikeudesta käyttää alaikäisyydestään huolimatta lapsen puhevaltaa isyyden vahvistamista koskevassa oikeudenkäynnissä. Tämä kysymys on nykyisin kuitenkin säännelty lapsen huoltoa ja tapaamis-oikeutta koskevassa laissa (361/1983). Sen mukaan lapsen äiti on iästään riippumatta

lapsensa huoltaja ja oikeutettu huoltajana käyttämään lapsensa puhevaltaa tämän henkilöä koskevassa asiassa, jollei huoltoa ole myöhemmin siirretty äidiltä jollekin toiselle henkilölle tuomioistuimen päätöksellä. Säännösehdoituksessa pykälän teksti on muutettu vastaamaan voimassa olevaa huoltajan asemaa koskevaa oikeustilaa.

Koska henkilöitä, jotka voivat käyttää lapsen puhevaltaa, voi olla yhtä useampia, on tarpeen, että jokaiselle varataan tilaisuus tulla kuulluksi asiassa. Tätä koskeva säännös on otettu pykälän 3 momenttiin.

7 luku **Kansainvälisen yksityisoikeuden alaan kuuluvat säännökset**

47 §. Isyyden määräytyminen välittömästi lain nojalla. Pykälässä on säännökset isyyden määräytymisestä suoraan lain nojalla. Ne antavat vastauksen kysymykseen, mitä lakia on sovellettava harkittaessa, onko lapsella isä ja kuka isä on tapauksissa, joissa isyyttä ei ole ratkaistu tuomioistuimen päätöksellä tai muulla sellaisella toimenpiteellä, jota ehdotuksen 51 §:n mukaan pidetään päätöksenä. Säännöksellä on merkitystä erityisesti sen vuoksi, että eri valtioiden lakien välillä on eroja siinä, millä edellytyksillä äidin aviomies katsotaan suoraan lain nojalla lapsen isäksi. Eri maiden lait antavat toisistaan poikkeavia vastauksia esimerkiksi siihen, katsotaanko avioeron jälkeen syntynyt lapsi suoraan lain nojalla äidin entisen aviomiehen lapseksi ja milloin lapsen on viimeistään avioliiton purkautumisen jälkeen pitänyt syntyä, jotta aviomiestä pidettäisiin lapsen isänä.

Pykälän 1 momentissa säädetään siitä, milloin isyys määräytyy välittömästi lain nojalla Suomen lain mukaan. Momentin 1 kohdan mukaan Suomen lakia sovelletaan silloin, jos äidillä lapsen syntymän aikaan on asuinpaikka Suomessa. Momentin 2 kohdan mukaan Suomen lakia sovellettaisiin myös, jos lapsen äidillä ei lapsen syntymän aikaan ole asuinpaikkaa missään valtiossa ja hän oleskelee Suomessa tai on täällä turvapaikanhakijana. Suomen lain säännökset isyyden määräytymisestä suoraan lain nojalla ovat isyyslain 2 §:ssä.

Pykälän 2 momentissa on säännökset siitä, minkä valtion lain mukaan isyys määräytyy välittömästi lain nojalla siinä tapauksessa, että Suomen lakia ei 1 momentin mukaan sovelleta. Asiaan sovellettaisiin tällöin lakia, jota on sovellettava siinä valtiossa, jossa lapsen äidillä on lapsen syntymän aikaan asuinpaikka. Jos äidillä ei tuohon aikaan ollut asuinpaikkaa missään valtiossa, olisi sovellettava lakia, jota sovelletaan siinä valtiossa, jossa äiti tuolloin oleskeli tai oli turvapaikanhakijana. Sovellettava laki voi olla joko asianomaisen vieraan valtion oma laki tai jonkin toisen valtion laki. Toisin sanoen säännöksessä hyväksytään niin sanottu edelleen- tai takaisinviittaus (*renvoi*). Näin turvataan se, että isyyden määräytymiseen sovelletaan saman valtion lakia kuin siinä valtiossa, johon lapsella oli syntyessään läheisin yhteys. Muun kuin viimeksi mainitun valtion aineellisen lain soveltaminen voi tulla ajankohtaiseksi esimerkiksi silloin, kun äidin asuinpaikkavaltiossa sovelletaan isyyden määräytymiseen niin sanottua kansalaisuusperiaatetta eli lapsen, miehen tai äidin kansalaisuusvaltion lakia.

Harkittaessa, missä valtiossa äidillä lapsen syntymän aikaan oli asuinpaikka, on sovellettava kansainvälisen yksityisoikeuden vakiintuneita periaatteita. Niiden mukaan henkilön asuinpaikka on valtiossa, jossa hän asuu ja jossa on hänen keskeinen elämänympäristönsä. Pelkkä oleskelu tietystä valtiossa ei yksinään riitä osoittamaan, että henkilöllä on siellä asuinpaikka. Toisaalta ei voida edellyttää, että henkilön olisi pysyväisluonteisesti asuttava tietystä valtiossa, jotta hänen asuinpaikkansa voitaisiin katsoa olevan siellä. Väliaikaiseksikin tarkoitettu asuminen on asuinpaikan saamiseen riittävä, jos olosuhteet ovat sellaiset, että asianomaisen henkilön elämän keskipisteen voidaan katsoa siirtyneen tuohon valtioon.

Pykälän 3 momentissa on säännös, jonka nojalla 1 tai 2 momentin mukaisesti määräytynyt laki voidaan sivuuttaa. Näin olisi meneteltävä silloin, kun lapsella on syntymänsä hetkellä katsottava olevan läheisempi yhteys johonkin muuhun valtioon kuin 1 tai 2 momentissa tarkoitettuun valtioon. Tilanteet, joissa 3 momentti tulee sovellettavaksi, ovat käytännössä harvinaisia. Sen soveltamista

joudutaan kuitenkin harkitsemaan esimerkiksi silloin, kun äiti on avioeron jälkeen rakkaana ollessaan asettunut asumaan Suomeen, mutta menehtynyt synnytyksen yhteydessä. Lapsen siteet Suomeen saattavat tällaisessa tilanteessa olla vähäisemmät kuin siteet äidin entiseen asuinpaikkavaltioon, jossa lapsen sukulaiset ja äidin entinen aviomies asuvat. Tällaisessa tilanteessa on perusteltua, että kysymys isyyden määräytymisestä välittömästi lain nojalla ratkaistaan äidin entisessä asuinpaikkavaltiossa sovellettavan lain nojalla.

Pykälän 4 momentissa säädetään poikkeuksesta 1—3 momentissa oleviin sääntöihin. Se koskee tilannetta, jossa isyysuhde on lapsen syntymän jälkeen vakiintunut muussa kuin 1—3 momentissa tarkoitettussa valtiossa sovellettavan lain mukaiseksi. Isyysuhteen voidaan katsoa vakiintuneen, jos tilanne on kestänyt vähäistä pitemmän ajan ja osapuolet ovat elämässään lähteneet siitä, että mies on lapsen isä. Tällaisessa tilanteessa olisi sovellettava sen valtion lakia, jonka pohjalta isyysuhde on vakiintunut. Edellytyksenä olisi kuitenkin, että lapsella on läheinen yhteys tuohon valtioon. Tämä poikkeussäännös, jota joudutaan käytännössä soveltamaan hyvin harvoin, on tarpeen isyysuhteen pysyvyyden turvaamiseksi.

Säännös voisi tulla sovellettavaksi lähinnä tilanteissa, joissa äidin ja lapsen asuinpaikka lapsen syntymän jälkeen muuttuu toiseen valtioon, jossa niin sanotun isyysoletaman ala on laajempi kuin ensiksi mainitussa valtiossa. Tällöin voi käydä niin, että lapsella, jolla ensiksi mainitun lain mukaan ei ole isää, on isä jälkimmäisessä valtiossa sovellettavan lain mukaan. Jos tilanne vakiintuu viimeksi mainitun lainsäädännön pohjalta, on asianmukaista, että sitä sovelletaan Suomesakin. Tällaisessa tilanteessa ei olisi perusteltua soveltaa lapsen syntymähetken perusteella määräytyvää lakia, sillä se johtaisi siihen, että vakiintunut isyysuhde jätettäisiin huomiotta vetoamalla lainsäädäntöön, johon lapsella ei ole enää aikoihin ollut yhteyttä. Isyysuhteen vakiintuneisuus voi ilmetä esimerkiksi siten, että mies maksaa lapselle elatusapua tai että on sovittu tai hankittu päätös miehen tapaamisoikeudesta tai huoltajuudesta.

48 §. *Suomen viranomaisten kansainvälinen toimivalta.* Pykälässä säädetään siitä, millä edellytyksillä Suomen viranomaisilla on kansainvälinen toimivalta isyyttä koskevassa asiassa. Isyyttä koskevilla asioilla tarkoitetaan kaikkia asioita, joista säädetään isyyslaissa. Näitä ovat kysymykset, jotka koskevat isyyden vahvistamista tai vahvistamisen edellytyksenä olevia toimenpiteitä sekä isyyden kumoamista.

Pykälän 1 momentin 1 kohdan mukaan Suomen viranomaiset ovat toimivaltaisia ensinnäkin silloin, kun lapsella on Suomessa asuinpaikka. Asuinpaikalla tarkoitetaan kansainvälis-yksityisoikeudellista asuinpaikkaa. Sen sisältöä on selostettu 47 §:n perusteluissa. Jos lapsella ei ole asuinpaikkaa missään valtiossa, Suomen viranomaiset olisivat momentin 2 kohdan mukaan toimivaltaisia, jos lapsi on Suomessa turvapaikanhakijana tai muuten oleskelee täällä.

Pykälän 1 momentin 3 kohdan mukaan Suomen viranomaiset ovat toimivaltaisia myös sillä perusteella, että vastaajalla on täällä asuinpaikka. Esimerkiksi kanne isyyden vahvistamiseksi voidaan siten panna Suomessa vireille, jos miehen asuinpaikka on täällä. Isyyttä koskevassa asiassa saattaa olla useita vastaajia. Toimivallan syntymiseksi riittää tällöin, että yhden vastaajan asuinpaikka on Suomessa.

Eräissä tapauksissa on pidettävä perusteltuna, että Suomen viranomaisilla on toimivalta, vaikka vastaajalla on asuinpaikkaa heikompi liittymä Suomeen. Jos vastaajalla ei ole asuinpaikkaa missään valtiossa, mutta hän on Suomessa turvapaikanhakijana tai muutoin oleskelee Suomessa, on tarkoituksenmukaista, että Suomen viranomaiset voivat ratkaista isyyttä koskevan asian. Pykälän 1 momentin 4 kohtaan ehdotetaan sen vuoksi otettavaksi säännös, joka tekee tämän mahdolliseksi. Jos vastaajia on useita, toimivallan syntymiseksi riittää tässäkin tapauksessa, että yhdellä vastaajista on vaadittava liittymä Suomeen.

Pykälän 1 momentin 5 kohdassa on säännökset Suomen viranomaisten toimivallasta sillä perusteella, että lapsi tai mies on Suomen kansalainen. Asian yhden osapuolen kansalaisuutta ei yleensä voida pitää riittävänä perusteena sille, että Suomen viranomais-

ten tulisi voida asia käsitellä. On kuitenkin tilanteita, joissa pääsäännöstä on tarpeen poiketa, jotta turvataan mahdollisuus isyyttä koskevan päätöksen saamiseen. Sen vuoksi ehdotetaan, että Suomen viranomaiset olisivat toimivaltaisia, jos lapsi tai mies on Suomen kansalainen eikä asiaa voida ratkaista siinä vieraassa valtiossa, jossa lapsella tai miehellä on asuinpaikka ja asian ratkaisemiselle Suomessa on erityinen syy. Tällainen tilanne voi syntyä esimerkiksi siten, että asianomainen vieras valtio on sekasortoisessa tilassa tai että sen lainsäädäntö ei tunne mahdollisuutta isyyden vahvistamiseen.

Harkittaessa erityisen syyn olemassaoloa huomiota tulisi kiinnittää muun muassa siihen, millaiset tosiasialliset vaikutukset Suomessa annettavalla tuomiolla on. Vaadittavaa erityistä syytä asian käsittelyyn täällä ei voida katsoa olevan, jos Suomessa annettava tuomio jäisi tosiasiasa merkityksettömäksi sen vuoksi, ettei tuomiota tunnusteta niissä valtioissa, joissa tuomion kannalta tärkeät oikeussuhteet ovat.

Pykälän 2 momenttiin on otettu 1 momenttia täydentävä säännös, joka koskee Suomen viranomaisten toimivaltaa erityisesti isyyden selvittämistä ja tunnustamista koskevassa asiassa. Sen 1 kohdan mukaan isyyden selvittäminen voitaisiin toimittaa ja isyyden tunnustamista koskeva asia ratkaista myös silloin, kun miehellä, joka haluaa tunnustaa isyytensä, on Suomessa asuinpaikka. Tähän tilanteeseen rinnastettaisiin momentin 2 kohdan mukaan tilanteet, joissa miehellä ei ole asuinpaikkaa missään valtiossa, mutta hän on Suomessa turvapaikan hakijana tai oleskelee täällä. Säännöksellä turvataan käytännössä se, ettei miehen ole välttämätöntä isyytensä tunnustamiseksi lähteä hoitamaan asiaa siihen vieraaseen valtioon, jossa lapsella on asuinpaikka. Isyyden vahvistamisella Suomessa on näissä tapauksissa yleensä huomattava käytännön merkitys. Jos isä ja ehkä isän sukulaisetkin asuvat Suomessa, tunnustamisella voidaan tehokkaasti turvata se, että lapsi saa perintöoikeuden heidän jälkeensä.

Voidaanko tunnustaminen 2 momentissa tarkoitetuissa tilanteissa tosiasiallisesti vahvistaa, riippuu siitä, saadaanko asiasta riittävä selvitys lapsen ja äidin asuessa vieraassa valtiossa. Vahvistaminen edellyttää isyyslain

mukaan, että lapsen äiti on osaltaan osallistunut isyyden selvittämiseen. Lisäksi voidaan tarvita äidin aviomiehen tai 15 vuotta täyttäneen lapsen hyväksyminen tunnustamiselle. Käytännössä useimmat Suomen edustustot ovat voineet tarjota apua kuulemisessa ja asiakirjojen välittämisessä isyyden vahvistamista varten ulkoasianhallintolain (204/2000) 13 §:n nojalla. Suomeen matkustaminen isyyden tunnustamisasiaa varten ei tällöin ole tarpeen.

49 §. *Vieraassa valtiossa vireillä olevan asian vaikutus.* Pykälässä on säännös vieraassa valtiossa vireillä olevan asian niin sanotusta vireilläolovaikutuksesta Suomessa. Tällä tarkoitetaan kysymystä siitä, vaikuttaako isyyttä koskevan asian oikeudenkäyntiin täällä se, että sama asia on jo aikaisemmin tullut vireille toisessa valtiossa.

Säännöksen mukaan vireilläolovaikutus syntyisi, jos on ilmeistä, että vieraassa valtiossa annettava päätös tunnustetaan Suomessa. Jos tätä voidaan pitää ilmeisenä, Suomen viranomaisen on keskeytettävä saman, täällä myöhemmin vireille tulleen asian käsittely, kunnes on selvitetty, tunnustetaanko vieraassa valtiossa annettu päätös täällä. Jos päätös tunnustetaan, asian käsittely täällä raukeaa. Säännös vastaa kansainvälisessä prosessioikeudessamme sovellettavia yleisiä periaatteita.

Jos sitä vastoin ei voida pitää ilmeisenä, että vieraassa valtiossa annettava päätös tulee täällä tunnustettavaksi, asian käsittely Suomessa voi jatkua vieraassa valtiossa vireillä olevasta menettelystä riippumatta. Tällainen tilanne voi syntyä erityisesti sen vuoksi, että vieraan valtion viranomaisen toimivalta perustuu sellaiseen seikkaan, jota ehdotuksen 51 §:n mukaan ei pidetä Suomessa hyväksyttävänä toimivallan perusteena, tai että menettelyssä on sellainen virhe tai puute, joka saman pykälän mukaan muodostaa perusteen jättää ulkomainen päätös tunnustamatta.

Vireilläolovaikutukseen ei kuitenkaan voitaisi vedota tapauksissa, joissa ulkomaisen ratkaisun odottaminen johtaisi asian ratkaisun kohtuuttomaan viivästyamiseen verrattuna tilanteeseen, että asia ratkaistaisiin Suomessa. Pykälän 2 momentin mukaan tuomioistuinin voisi tällaisessa tilanteessa olla keskeyttämättä asian käsittelyä tai päättää, että jo

keskeytynyttä käsittelyä jatketaan. Käsittelyn jatkamista vaativan olisi osoitettava ne seikat, joiden vuoksi ulkomaisesta tuomioistuimesta ei ole saatavissa ratkaisua tapauksen olosuhteisiin nähden kohtuullisessa ajassa.

50 §. Sovellettava laki. Pykälässä on säännös siitä, minkä valtion lakia isyyttä koskevassa asiassa on sovellettava. Sen mukaan sovellettavaksi tulisi aina Suomen laki. Vieraan valtion lain soveltamista ei voida pitää tarkoituksenmukaisena, koska isyyttä koskevassa asiassa on pääosin kysymys vain biologisen tosiseikan selvittämisestä, toisin sanoen siitä, vallitseeko isyysuhde vai ei.

Isyysasioihin voi tosin liittyä kanteen nostamisen edellytyksiä, jotka saattavat olla erilaisia siitä riippuen, minkä valtion lakia sovelletaan. Tällaisia ovat esimerkiksi määräykset siitä, milloin isyyttä koskeva kanne voidaan aikaisintaan tai tulee viimeistään nostaa, tai onko olemassa jokin muu kanteen estävä seikka. Lausuntopalautteen perusteella harkittiin sitä, olisiko vieraan valtion lakia sovellettava tapauksissa, joissa Suomen laissa oleva ehto tai aikamääräys estää isyyskanteen nostamisen. Käytännössä säännös koskisi tapauksia, joissa lapsi on syntynyt ennen isyyslain voimaantuloa. Ajatuksesta kuitenkin luovuttiin, koska ei näyttänyt mahdolliselta löytää oikeudenmukaista ratkaisua siihen, millaista liittymää vieraaseen valtioon olisi edellyttävä ja minkä vieraan valtion laki tulisi tällöin sovellettavaksi. Vieraan valtion lain soveltamiseen ei muutoinkaan katsottu olevan riittävän painavaa syytä, kun otetaan huomioon, että sen sisällön selvittäminen voi olla työlästä ja että eri valtion lakien soveltaminen samassa asiassa voi käytännössä olla hyvin vaikeaa.

Vieraan valtion lain soveltamiseen voisi olla enemmän perusteita isyyden kumoamista koskevissa asioissa. Isyyden kumoamiskanteen nostamista koskevat määräajat vaihtelevat eri maiden lainsäädännössä huomattavasti ja joissakin maissa isyyden kumoaminen on myös isän ja äidin kanteesta mahdollista määräajoista riippumatta. Jos asian kaikilla osapuolilla on läheiset yhteydet valtioon, jossa isyyden kumoamiselle ei ole säädetty Suomen lain kaltaisia määräaikoja, saattaisi olla perusteita soveltaa tämän valtion lakia ja kumota isyys, vaikka se ei Suomen lain mu-

kaan olisi mahdollista. Esityksessä ei kuitenkaan ole päädytty ehdottamaan tätä, sillä Suomen laki sisältää näitä tapauksia ajatellen riittävän määrän joustoa. Isyyslain 35 §:n 3 momentissa on säädetty mahdollisuudesta poiketa aviomiehelle tai äidille asetetusta kahden vuoden määräajasta isyyden kumoamiskanteen nostamiselle. Edellytyksenä on, että aviomiehellä tai äidillä on ollut laillinen este tai että asianomainen näyttää jonkin muun erittäin painavan syyn, minkä vuoksi kannetta ei ole nostettu aikaisemmin. Lain 42 §:n mukaan säännöstä sovelletaan myös tunnustetun isyyden kumoamiseen. Vieraan valtion lain mukaiset kanneajat on siten mahdollista ottaa huomioon arvioitaessa, onko tapauksessa kysymys edellä mainitusta erittäin painavasta syystä.

51 §. Vieraassa valtiossa annetun päätöksen tunnustaminen. Pykälässä säädetään siitä, millä edellytyksillä vieraassa valtiossa annettu isyyttä koskeva päätös tunnustetaan Suomessa. Tunnustamisen perusedellytyksenä on, että päätös on voimassa alkuperävaltiossaan. Jos päätös ei ole voimassa alkuperävaltiossaan esimerkiksi sen vuoksi, että se on kumottu tai korvattu alkuperävaltiossa annetulla tai siellä tunnustetulla päätöksellä, päätöstä ei tunnusteta Suomessakaan.

Päätös, joka on voimassa alkuperävaltiossa, tunnustetaan Suomessa ilman eri vahvistusta. Jos jonkin, esimerkiksi perintöä, elatusta tai sosiaalietuutta koskevan asian ratkaisu riippuu isyysuhteen olemassaolosta, ratkaisija voi siten ottaa ulkomaisen isyyttä koskevan päätöksen ratkaisunsa perusteeksi, vaikka suomalaisessa tuomioistuimessa ei ole erikseen vahvistettu, että päätös tunnustetaan täällä.

Myös maistraatit voivat pitää 51 §:ää lähtökohtana tallettaessaan isyyttä koskevia tietoja väestötietojärjestelmään. Tiedon tallentaminen ei kuitenkaan ole ratkaisu siitä, että vieraassa valtiossa annettu päätös Suomessa tunnustetaan. Väestökirjamerkintä ei siten sido viranomaista, joka joutuu joko pääkysymyksenä tai toisen asian esikysymyksenä ottamaan kantaa ulkomaisen päätöksen tunnustamiseen.

Pykälän 2 momentissa säädetään siitä, mitkä seikat estävät vieraassa valtiossa annetun päätöksen tunnustamisen Suomessa. Momen-

tin 1 kohdassa on niin sanottua epäsuoraa toimivaltaa koskeva säännös. Sen mukaan isyyttä ei tunnusteta, jos päätöksen antaneen vieraan valtion viranomaisen toimivalta ei perustunut kenenkään osapuolen asuin- tai kotipaikkaan, kansalaisuuteen tai muuhun sellaiseen liittymään, jonka huomioon ottaen viranomaisella olisi ollut perusteltu syy ottaa asia käsiteltäväkseen. Ehdotettu säännös, joka jättää soveltajalleen harkinnan varaa, perustuu ajatukseen, ettei vastaajan voida edellyttää vastaavan sellaisen valtion tuomioistuimessa, johon isyysasiassa ei ole mitään järkevää yhteyttä.

Momentin 2 kohdassa säädetään päätöksen tunnustamatta jättämisestä oikeudenkäyntimenettelyssä tapahtuneen virheen vuoksi. Jos päätös on annettu pois jäänyttä henkilöä vastaan, päätös tunnustetaan Suomessa ainoastaan, jos haastehakemus tai vastaava asiakirja on annettu pois jääneelle tiedoksi niin hyvässä ajoin ja sillä tavalla, että hän olisi voinut valmistautua vastaamaan asiassa.

Momentin 3 kohdan mukaan päätöksen tunnustamisesta voidaan kieltäytyä myös, jos päätös on ristiriidassa sellaisen Suomessa annetun isyyttä koskevan päätöksen kanssa, jota koskeva oikeudenkäynti on tullut vireille ennen ulkomailla annettuun päätökseen johtanutta oikeudenkäyntiä. Kieltäytymisperuste on siten olemassa silloin, jos ulkomainen päätös on annettu sitä aikaisemmasta suomalaisesta päätöksestä tietämättä tai siitä piittaamatta. Säännös ei sitä vastoin koske tilannetta, jossa suomalaista päätöstä on vieraassa valtiossa muutettu esimerkiksi kumoamalla Suomessa aikaisemmin vahvistettu isyys. Tällainen päätös, joka on tehty suomalaista päätöstä tietoisesti muuttaen, ei tässä tarkoitettulla tavalla ole ristiriidassa suomalaisen päätöksen kanssa.

Momentin 4 kohdassa on säännös päätöksen tunnustamatta jättämisestä sillä perusteella, että se on ristiriidassa sellaisen vieraassa valtiossa aikaisemmin annetun isyyttä koskevan päätöksen kanssa, joka tunnustetaan Suomessa. Milloin päätösten on katsottava olevan keskenään ristiriidassa, on ymmärrettävä samalla tavoin kuin edellä 3 kohdassa selostetussa tilanteessa.

Momentin 5 kohdan mukaan päätöstä ei tunnusteta myöskään, jos se on vastoin Suo-

men oikeusjärjestyksen perusteita. Tällä perusteella voidaan jättää tunnustamatta päätös, joka räikeästi poikkeaa niistä arvolähtökohdista, joille Suomen isyyslainsäädäntö perustuu. Kysymys onko päätös tällä perusteella jätettävä tunnustamatta, tulee ratkaista yksittäistapauksen olosuhteiden perusteella kiinnittäen huomiota siihen, mihin päätöksen tunnustamatta jättäminen johtaisi. Vakiintuneen käsityksen mukaan tällaisia niin sanottuja *ordre public* -lausekkeita on tulkittava suppeasti. Tämän kieltäytymisperusteen voitaneen kuitenkin yleensä katsoa tulevan sovellettavaksi esimerkiksi silloin, kun isän ja lapsen liian vähäinen ikäero osoittaa isyyden mahdottomaksi.

Pykälän 3 momentissa on säännös siitä, mitä päätöksellä tässä yhteydessä tarkoitetaan. Sen mukaan päätöksen käsite on ymmärrettävä laajasti. Päätöksellä ei tarkoiteta ainoastaan tuomioistuimen tai muun viranomaisen isyyttä koskevaa ratkaisua, vaan myös muuta viranomaistoimenpidettä, kuten tunnustamiseen tai vanhempien ilmoitukseen perustuvaa isyysuhteen vahvistamista tai rekisteröintiä, jos toimenpiteellä on se vaikutus, että lapsen ja miehen välistä suhdetta pidetään isyysuhteenä tuossa valtiossa. Päätöksen käsite on ymmärrettävä vastaavalla tavoin laajasti myös silloin, kun isyysuhteen katsotaan toimenpiteen seurauksena lakanneen tuossa valtiossa. Päätöksen käsitteen laaja tulkinta on tarpeen, koska vieraissa valtioissa voi olla huomattavasti Suomen laista poikkeavia menettelyjä, joita soveltaen isyys voidaan viranomaisen myötävaikutuksella vahvistaa tai kumota.

Jos vieraassa valtiossa ei ole suoritettu toimenpidettä, jota edellä selostetun säännöksen mukaan voitaisiin pitää päätöksenä, kysymys isyysuhteen olemassaolosta on ratkaistava 47 §:n mukaan.

52 §. Vieraassa valtiossa annetun päätöksen vahvistaminen. Pykälässä säädetään mahdollisuudesta saada niin sanottu vahvistustuomio siitä, onko vieraassa valtiossa isyydestä annettu päätös täällä tunnustettava. Kuten edellä 51 §:n perusteluissa todetaan, vahvistustuomion hankkiminen ei ole välttämätön edellytys sille, että ulkomainen päätös voidaan täällä tunnustaa. Päinvastoin ulkomainen päätös tunnustetaan 51 §:n mukaan

ilman eri vahvistusta, ja tuomioistuin tai muu viranomainen, jonka ratkaistavana on isyys-suhteen olemassaolosta riippuva asia, voi tämän asian esikysymyksenä ratkaista sen, tunnustetaanko päätös Suomessa, vai onko olemassa 51 §:n mukainen peruste kieltäytyä tunnustamisesta.

Tällainen toisen asian esikysymyksenä tehty ratkaisu ei kuitenkaan saa oikeusvoimaa tuon asian ulkopuolella. Sen vuoksi on katsottu olevan tarpeen, että se henkilö jonka oikeuteen tai etuun ulkomainen päätös vaikuttaa, voi vaatia sen vahvistamista, että päätös tunnustetaan Suomessa tai että sitä ei tunnusteta. Asian käsittelisi hakemuksesta Helsingin hovioikeus. Näiden asioiden keskittäminen Helsingin hovioikeuteen on perusteltua niiden todennäköisesti vähäisen määrän vuoksi. Helsingin hovioikeudella on jo nykyisin samantapaisia tehtäviä, jotka koskevat esimerkiksi vieraassa valtiossa tehdyn avioeroa, lapsen huoltoa tai lapseksiotamista koskevan päätöksen tunnustamista. Hakemuksesta annettu ratkaisu on kaikkia sitova päätös siitä, tunnustetaanko ulkomainen päätös täällä vai ei. Hakemalla tällaista ratkaisua voidaan siten saada varmuus siitä, miten ulkomaiseen päätökseen täällä suhtaudutaan. Kysymys siitä, kenellä olisi oikeus saattaa vahvistuskannetta koskeva asia vireille, ratkaistaisiin vahvistuskanteisiin sovellettavien yleisten periaatteiden mukaan. Näiden periaatteiden mukaan se, jonka oikeutta tai etua asia koskee, voi vaatia sen vahvistamista, että päätös tunnustetaan tai että sitä ei tunnusteta Suomessa.

Pykälän 2 momentissa säädetään siitä, että hovioikeus voi varata lapselle, isälle, äidille tai muulle henkilölle tilaisuuden tulla kuuluksi ennen vahvistamispäätöksen tekemistä. Momentin mukaan hovioikeuden harkintaan jää, onko kuulemista pidettävä tarpeellisena asian selvittämiseksi. Lisäksi edellytetään, että henkilöiden olinpaikka on vaikeuksitta selvitettävissä.

Esitykseen ei ole otettu säännöksiä muutoksenhausta korkeimpaan oikeuteen. Päätökseen saisi näin ollen hakea muutosta hakematta valituslupaa korkeimmalta oikeudelta.

53 §. Säännösten toissijaisuus. Pykälään ehdotetaan selvyuden vuoksi otettavaksi

säännös tämän luvun säännösten toissijaisuudesta pohjoismaisten isyysratkaisujen tunnustamista koskevaan lakiin nähden, joka on asiaa koskeva erityislaki. Asia olisi ymmärrettävä näin ilman nimenomaista säännöstäkin.

54 §. Suomen oikeusjärjestyksen perusteiden vastaisuus. Pykälässä on tavanomainen *ordre public* -lauseke. Sen mukaan vieraan valtion lain säännös on jätettävä huomiotta, jos sen soveltaminen johtaisi Suomen oikeusjärjestyksen perusteiden vastaiseen tulokseen. Tämän pykälän soveltaminen rajoittuu käytännöissä tilanteisiin, joissa kysymykseen isyyden määräytymisestä suoraan lain nojalla on ehdotuksen 47 §:n 2—4 momentin nojalla sovellettava vieraan valtion lakia.

Voimaantulosäännös. Ehdotetut säännökset tulisivat sovellettaviksi, vaikka lapsi on syntynyt ennen lain voimaantuloa. On perusteltua, että uudet säännökset tulevat koskemaan myös sellaisia isyysuhteita, jotka on vahvistettu ennen tämän lain voimaantuloa. Jos laki rajattaisiin koskemaan ainoastaan lain voimaantulon jälkeen syntyneitä lapsia, tämä hidastaisi huomattavasti esityksen keskeisten tavoitteiden saavuttamista.

Lain yhtäkkinen muuttuminen voisi kuitenkin johtaa kohtuuttomiin tilanteisiin erityisesti niissä tapauksissa, joissa isyyttä koskevaa asiaa on jo ryhdytty valmistelemaan aiemmin vakiintuneen soveltamiskäytännön mukaisesti. Asiakirjojen kääntämisen tai pitkien välimatkojen vuoksi isyyttä koskevien asioiden hoitaminen eri valtioista käsin voi viedä aikaa ja siitä voi koitua huomattavia kustannuksia. Näistä syistä ehdotetaan, että niiden lasten osalta, jotka ovat syntyneet ennen lainmuutoksen voimaantuloa, voitaisiin viranomaisten kansainväliseen toimivaltaan soveltaa rinnakkain sekä uusia että vanhoja säännöksiä. Siten esimerkiksi Suomen edustustoissa voitaisiin ottaa vastaan ennen voimaantuloa syntyneiden lasten isyysien tunnustamista, kuten tähänkin asti, vaikka nämä viranomaiset eivät olisikaan tapauksessa toimivaltaisiksi uusien säännösten perusteella.

Edellä selostettu poikkeus koskee vain viranomaisten kansainvälistä toimivaltaa. Siten esimerkiksi muutetut säännökset isyyden määräytymisestä välittömästi lain nojalla tu-

lisivät sovellettaviksi, vaikka lapsi on syntynyt ennen lain voimaantuloa.

ehdotuksen mukaan otettaviksi isyyslain uuteen 7 lukuun.

1.2 Laki eräistä kansainvälisluontoisista perheoikeudellisista suhteista

1 §. Pykälässä on lueteltu ne eräistä kansainvälisluontoisista perheoikeudellisista suhteista annetun lain säännökset, jotka ehdotetaan kumottaviksi.

Lain 18 ja 22 § ehdotetaan kumottaviksi sen vuoksi, että isyyden määräytymistä suoraan lain nojalla koskevat säännökset tulevat

2 Voimaantulo

Lait ehdotetaan tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun ne on hyväksytty ja vahvistettu.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki**isyyslain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 5 päivänä syyskuuta 1975 annetun isyyslain (700/1975) 6 §, 20 §:n 1 momentti ja 24 §, sellaisena kuin niistä on 20 §:n 1 momentti laissa 959/2006, sekä *lisätään* lakiin uusi 7 luku seuraavasti:

6 §

Isyyden selvittämisen toimeenpanija

Isyyden selvittämisestä huolehtii äidin kotikunnan lastenvalvoja. Jos äiti on kuollut tai hänellä ei ole Suomessa kotikuntaa, isyyden selvittämisestä huolehtii lapsen kotikunnan lastenvalvoja tai, jos lapsella ei ole täällä kotikuntaa, sen kunnan lastenvalvoja, jossa lapsi oleskelee.

Jos mies haluaa tunnustaa isyytensä eikä isyyden selvittäminen kuulu minkään 1 momentissa tarkoitetun kunnan lastenvalvojalle, isyyden selvittämisestä huolehtii miehen kotikunnan lastenvalvoja.

Jos isyyden selvittäminen ei 1 ja 2 momentin mukaan kuulu minkään kunnan lastenvalvojalle, isyyden selvittämisestä huolehtii Helsingin kaupungin lastenvalvoja.

20 §

Tunnustamisen voimaansaattaminen

Kun mies on tunnustanut isyytensä, tulee sen lastenvalvojan, jolle isyyden selvittäminen 6 §:n mukaan kuuluu, viipymättä lähet-

tää tunnustamista koskevat asiakirjat ja isyyden selvittämisestä laadittu pöytäkirja sille maistraatille, joka on 2 momentin mukaan toimivaltainen ratkaisemaan asian.

24 §

Lapsen puhevallan käyttäminen

Isyyden vahvistamista koskevassa oikeudenkäynnissä alaikäisen lapsen puhevaltaa saa käyttää se lastenvalvoja, joka tämän lain nojalla on huolehtinut isyyden selvittämisestä. Lastenvalvojalla ei kuitenkaan ole puhevaltaa, jos Suomen viranomaisten kansainvälinen toimivalta perustuu muuhun kuin 48 §:n 1 momentin 1 tai 2 kohdassa tarkoitettuun seikkaan.

Isyyden vahvistamista koskevassa oikeudenkäynnissä alaikäisen lapsen puhevaltaa saavat lastenvalvojan ohella käyttää lapsen huoltaja ja 15 vuotta täyttänyt lapsi itse siten kuin oikeudenkäymiskaaren 12 luvussa säädetään.

Tuomioistuimen tulee varata tilaisuus tulla kuulluksi jokaiselle, joka 1 tai 2 momentin mukaan saa käyttää lapsen puhevaltaa.

7 luku

**Kansainvälisen yksityisoikeuden alaan
kuuluvat säännökset**

47 §

*Isyyden määräytyminen välittömästi lain no-
jalla*

Isyys määräytyy välittömästi lain nojalla Suomen lain mukaan, jos:

1) lapsen äidillä lapsen syntymän aikaan on asuinpaikka Suomessa; tai

2) lapsen äidillä ei lapsen syntymän aikaan ole asuinpaikkaa missään valtiossa ja hän oleskelee tuolloin Suomessa tai on täällä turvapaikanhakijana.

Jos Suomen lakia ei 1 momentin mukaan sovelleta, isyys määräytyy välittömästi lain nojalla sen valtion lain mukaan, jota on sovellettava siinä valtiossa, jossa:

1) lapsen äidillä lapsen syntymän aikaan on asuinpaikka; tai

2) lapsen äiti lapsen syntymän aikaan oleskelee tai on turvapaikanhakijana, jos äidillä ei tuolloin ole asuinpaikkaa missään valtiossa.

Jos lapsella kuitenkin on syntymän aikaan kaikki asiaan vaikuttavat seikat huomioon ottaen läheisempi yhteys johonkin muuhun valtioon kuin siihen, jonka laki 1 tai 2 momentin mukaan tulisi sovellettavaksi, isyyden määräytymiseen välittömästi lain nojalla sovelletaan tuossa valtiossa sovellettavaa lakia.

Jos isyysuhde on lapsen syntymän jälkeen vakiintunut muussa kuin 1—3 momentissa tarkoitettussa valtiossa sovellettavan lain mukaiseksi ja lapsella on läheinen yhteys tuohon valtioon, isyyden määräytymiseen välittömästi lain nojalla sovelletaan 1—3 momentista poiketen tuossa valtiossa sovellettavaa lakia.

48 §

*Suomen viranomaisten kansainvälinen toimi-
valta*

Suomen viranomaiset ovat toimivaltaisia isyyttä koskevassa asiassa, jos:

1) lapsella on Suomessa asuinpaikka;

2) lapsella ei ole asuinpaikkaa missään valtiossa, mutta hän oleskelee Suomessa tai on täällä turvapaikanhakijana;

3) vastaajalla tai ainakin yhdellä heistä on tai viimeksi ennen kuolemaansa oli Suomessa asuinpaikka;

4) vastaajalla ei ole asuinpaikkaa missään valtiossa, mutta hän oleskelee tai viimeksi ennen kuolemaansa oleskeli Suomessa tai on täällä turvapaikanhakijana; taikka

5) lapsi tai mies on tai viimeksi ennen kuolemaansa oli Suomen kansalainen eikä asiaa voida ratkaista siinä vieraassa valtiossa, jossa lapsella tai miehellä on asuinpaikka ja asian ratkaisemiselle Suomessa on erityinen syy.

Isyyden selvittämistä ja tunnustamista koskevassa asiassa Suomen viranomaiset ovat sen lisäksi, mitä 1 momentissa säädetään, toimivaltaisia, jos mies haluaa tunnustaa isyytensä ja:

1) miehellä on Suomessa asuinpaikka; taikka

2) miehellä ei ole asuinpaikkaa missään valtiossa, mutta hän oleskelee Suomessa tai on täällä turvapaikanhakijana.

49 §

*Vieraassa valtiossa vireillä olevan asian vai-
kutukset*

Jos vieraan valtion viranomaisessa on vireillä isyyttä koskeva asia ja on ilmeistä, että asiassa annettava päätös tunnustetaan Suomessa, Suomen viranomaisen on keskeytettävä saman, täällä myöhemmin vireille tulleen asian käsittely, kunnes on selvitetty, tunnustetaanko vieraassa valtiossa annettu päätös täällä.

Suomen viranomainen voi kuitenkin olla keskeyttämättä asian käsittelyä tai jatkaa keskeytetyn asian käsittelyä, jos osoitetaan, että ratkaisun saaminen muutoin kohtuuttomasti viivästyisi.

50 §

Sovellettava laki

Isyyttä koskevassa asiassa sovelletaan Suomen lakia.

51 §

Vieraassa valtiossa annetun päätöksen tunnustaminen

Isyydestä vieraassa valtiossa annettu päätös, joka on voimassa siinä valtiossa, tunnustetaan Suomessa ilman eri vahvistusta.

Vieraassa valtiossa annettua päätöstä ei kuitenkaan tunnusteta, jos:

1) päätöksen antaneen vieraan valtion viranomaisen toimivalta ei perustunut kenenkään osapuolen asuin- tai kotipaikkaan, kansalaisuuteen tai muuhun sellaiseen liittymään, joka huomioon ottaen viranomaisella olisi ollut perusteltu syy ottaa asia käsiteltäväkseen;

2) päätös on annettu pois jäänyttä vastaan eikä haastehakemusta tai vastaavaa asiakirjaa ole annettu tiedoksi pois jääneelle niin hyvässä ajoin ja sillä tavalla, että hän olisi voinut valmistautua vastaamaan asiassa;

3) päätös on ristiriidassa sellaisen Suomessa annetun isyyttä koskevan päätöksen kanssa, jota koskeva oikeudenkäynti on tullut viireille ennen ulkomailla annettuun päätökseen johtanutta oikeudenkäyntiä;

4) päätös on ristiriidassa sellaisen vieraassa valtiossa aikaisemmin annetun isyyttä koskevan päätöksen kanssa, joka tunnustetaan Suomessa; taikka

5) päätös on vastoin Suomen oikeusjärjestyksen perusteita.

Päätöksenä, jota 1 ja 2 momentissa tarkoitetaan, pidetään tuomioistuimen ja muun viranomaisen päätöstä sekä oikeustoimen vahvistamista tai rekisteröintiä, jos lapsen ja miehen välistä suhdetta pidetään tällaisen toimenpiteen seurauksena isyysuhteena tai isyysuhteen katsotaan tällaisen toimenpiteen vuoksi lakanneen siinä valtiossa, jossa rekisteröinti tai muu toimenpide on suoritettu.

52 §

Vieraassa valtiossa annetun päätöksen vahvistaminen

Helsingin hovioikeus voi hakemuksesta vahvistaa, tunnustetaanko vieraassa valtiossa isyydestä annettu päätös Suomessa.

Asiaa käsiteltäessä hovioikeus voi varata lapselle, isälle, äidille tai jollekulle muulle tilaisuuden tulla kuulluksi, jos kuuleminen on tarpeen asian selvittämiseksi ja kuultavan olinpaikka on vaikeuksitta selvitettävissä.

53 §

Säännösten toissijaisuus

Tämän luvun säännöksiä on sovellettava ainoastaan, jollei pohjoismaisten isyysratkaisujen tunnustamisesta annetusta laista (352/1980) muuta johdu.

54 §

Suomen oikeusjärjestyksen perusteiden vastaisuus

Vieraan valtion lain säännös on jätettävä huomiotta, jos sen soveltaminen johtaisi Suomen oikeusjärjestyksen perusteiden vastaiseen tulokseen.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä kuuta 20 .

Tätä lakia on sovellettava, vaikka lapsi on syntynyt ennen tämän lain voimaantuloa.

Tämä laki ei kuitenkaan rajoita Suomen viranomaisten kansainvälistä toimivaltaa tapauksissa, joissa lapsi on syntynyt ennen tämän lain voimaantuloa.

2.

Laki

eräistä kansainvälisluontoisista perheoikeudellisista suhteista annetun lain 18 ja 22 §:n kumoamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §
Tällä lailla kumotaan eräistä kansainvälisluontoisista perheoikeudellisista suhteista 5 päivänä joulukuuta 1929 annetun lain (379/1929) 18 ja 22 §.

2 §
Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20_____ .

Helsingissä 26 päivänä kesäkuuta 2009

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Oikeusministeri *Tuija Brax*

*Liite
Rinnakkaistekstit*

1.

Laki

isyyslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 5 päivänä syyskuuta 1975 annetun isyyslain (700/1975) 6 §, 20 §:n 1 momentti ja 24 §, sellaisena kuin niistä on 20 §:n 1 momentti laissa 959/2006, sekä lisätään lakiin uusi 7 luku seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

6 §

6 §

Isyyden selvittämisen toimeenpanija

Isyyden selvittämisen toimeenpanija

Isyyden selvittämisestä huolehtii lastenvalvoja. Lastenvalvojasta ja hänen tehtävistään säädetään sosiaalihuollon hallinnosta annetussa laissa (34/50).

Isyyden selvittämisestä huolehtii äidin kotikunnan lastenvalvoja. Jos äiti on kuollut tai hänellä ei ole Suomessa kotikuntaa, isyyden selvittämisestä huolehtii lapsen kotikunnan lastenvalvoja tai, jos lapsella ei ole täällä kotikuntaa, sen kunnan lastenvalvoja, jossa lapsi oleskelee.

Isyyden selvittäminen kuuluu sen kunnan lastenvalvojalle, missä äidillä on kotipaikka. Jos äiti on kuollut tai hänellä ei ole kotipaikkaa Suomessa, kuuluu isyyden selvittäminen sen kunnan lastenvalvojalle, missä lapsi asuu.

Jos mies haluaa tunnustaa isyytensä eikä isyyden selvittäminen kuulu minkään 1 momentissa tarkoitettun kunnan lastenvalvojalle, isyyden selvittämisestä huolehtii miehen kotikunnan lastenvalvoja.

Jos isyyden selvittäminen ei 1 ja 2 momentin mukaan kuulu minkään kunnan lastenvalvojalle, isyyden selvittämisestä huolehtii Helsingin kaupungin lastenvalvoja.

20 §

20 §

Tunnustamisen voimaansaattaminen

Tunnustamisen voimaansaattaminen

Kun mies on tunnustanut isyytensä, tulee sen lastenvalvojan, jolle isyyden selvittämi-

Kun mies on tunnustanut isyytensä, tulee sen lastenvalvojan, jolle isyyden selvittämi-

nen 6 §:n 2 momentin mukaan kuuluu, viipymättä lähettää tunnustamista koskevat asiakirjat ja isyyden selvittämisestä laadittu pöytäkirja sille maistraatille, joka on 2 momentin mukaan toimivaltainen ratkaisemaan asian.

nen 6 §:n mukaan kuuluu, viipymättä lähettää tunnustamista koskevat asiakirjat ja isyyden selvittämisestä laadittu pöytäkirja sille maistraatille, joka on 2 momentin mukaan toimivaltainen ratkaisemaan asian.

24 §

Lapsen puhevallan käyttäminen

Isyyden vahvistamista koskevassa oikeudenkäynnissä käyttää alaikäisen lapsen puhevaltaa 6 §:n 2 momentissa tarkoitettu lastenvalvoja. Lapsen äidillä, jonka hoidettavana lapsi on, on oikeus edustaa lasta, vaikka hän ei vielä olekaan täysi-ikäinen. Puhevallan käyttämisestä on muutoin voimassa, mitä oikeudenkäymiskaaren 12 luvussa sekä tämän lain 25 §:ssä säädetään.

Alaikäiselle, jolla oikeudenkäymiskaaren 12 luvun 1 §:n 2 momentin mukaan on oikeus itse käyttää puhevaltaa henkilöään koskevassa asiassa, sekä jokaiselle, jolla 1 momentin mukaan on oikeus edustaa lasta, on varattava tilaisuus tulla kuulluksi.

24 §

Lapsen puhevallan käyttäminen

Isyyden vahvistamista koskevassa oikeudenkäynnissä alaikäisen lapsen puhevaltaa saa käyttää se lastenvalvoja, joka tämän lain nojalla on huolehtinut isyyden selvittämisestä. Lastenvalvojalla ei kuitenkaan ole puhevaltaa, jos Suomen viranomaisen kansainvälinen toimivalta perustuu muuhun kuin 48 §:n 1 momentin 1 tai 2 kohdassa tarkoitettuun seikkaan.

Isyyden vahvistamista koskevassa oikeudenkäynnissä alaikäisen lapsen puhevaltaa saavat lastenvalvojan ohella käyttää lapsen huoltaja ja 15 vuotta täyttänyt lapsi itse siten kuin oikeudenkäymiskaaren 12 luvussa säädetään.

Tuomioistuimen tulee varata tilaisuus tulla kuulluksi jokaiselle, joka 1 tai 2 momentin mukaan saa käyttää lapsen puhevaltaa.

7 luku

Kansainvälisen yksityisoikeuden alaan kuuluvat säännökset

47 §

Isyyden määräytyminen välittömästi lain nojalla

Isyys määräytyy välittömästi lain nojalla Suomen lain mukaan, jos:

1) lapsen äidillä lapsen syntymän aikaan on asuinpaikka Suomessa; tai

2) lapsen äidillä ei lapsen syntymän aikaan ole asuinpaikkaa missään valtiossa ja hän oleskelee tuolloin Suomessa tai on täällä turvapaikanhakijana.

Jos Suomen lakia ei 1 momentin mukaan sovelleta, isyys määräytyy välittömästi lain

nojalla sen valtion lain mukaan, jota on sovellettava siinä valtiossa, jossa:

1) lapsen äidillä lapsen syntymän aikaan on asuinpaikka; tai

2) lapsen äiti lapsen syntymän aikaan oleskelee tai on turvapaikanhakijana, jos äidillä ei tuolloin ole asuinpaikkaa missään valtiossa.

Jos lapsella kuitenkin on syntymän aikaan kaikki asiaan vaikuttavat seikat huomioon ottaen läheisempi yhteys johonkin muuhun valtioon kuin siihen, jonka laki 1 tai 2 momentin mukaan tulisi sovellettavaksi, isyyden määräytymiseen välittömästi lain nojalla sovelletaan tuossa valtiossa sovellettavaa lakia.

Jos isyysuhde on lapsen syntymän jälkeen vakiintunut muussa kuin 1—3 momentissa tarkoitettussa valtiossa sovellettavan lain mukaiseksi ja lapsella on läheinen yhteys tuohon valtioon, isyyden määräytymiseen välittömästi lain nojalla sovelletaan 1—3 momentista poiketen tuossa valtiossa sovellettavaa lakia.

48 §

Suomen viranomaisten kansainvälinen toimivalta

Suomen viranomaiset ovat toimivaltaisia isyyttä koskevassa asiassa, jos:

1) lapsella on Suomessa asuinpaikka;

2) lapsella ei ole asuinpaikkaa missään valtiossa, mutta hän oleskelee Suomessa tai on täällä turvapaikanhakijana;

3) vastaajalla tai ainakin yhdellä heistä on tai viimeksi ennen kuolemaansa oli Suomessa asuinpaikka;

4) vastaajalla ei ole asuinpaikkaa missään valtiossa, mutta hän oleskelee tai viimeksi ennen kuolemaansa oleskeli Suomessa tai on täällä turvapaikanhakijana; taikka

5) lapsi tai mies on tai viimeksi ennen kuolemaansa oli Suomen kansalainen eikä asiaa voida ratkaista siinä vieraassa valtiossa, jossa lapsella tai miehellä on asuinpaikka ja asian ratkaisemiselle Suomessa on erityinen syy.

Isyyden selvittämistä ja tunnustamista koskevassa asiassa Suomen viranomaiset ovat sen lisäksi, mitä 1 momentissa säädetään,

toimivaltaisia, jos mies haluaa tunnustaa isyytensä ja:

1) miehellä on Suomessa asuinpaikka; taikka

2) miehellä ei ole asuinpaikkaa missään valtiossa, mutta hän oleskelee Suomessa tai on täällä turvapaikanhakijana.

49 §

Vieraassa valtiossa vireillä olevan asian vaikutus

Jos vieraan valtion viranomaisessa on vireillä isyyttä koskeva asia ja on ilmeistä, että asiassa annettava päätös tunnustetaan Suomessa, Suomen viranomaisen on keskeytettävä saman, täällä myöhemmin vireille tulleen asian käsittely, kunnes on selvitetty, tunnustetaanko vieraassa valtiossa annettu päätös täällä.

Suomen viranomainen voi kuitenkin olla keskeyttämättä asian käsittelyä tai jatkaa keskeytetyn asian käsittelyä, jos osoitetaan, että ratkaisun saaminen muutoin kohtuuttomasti viivästyisi.

50 §

Sovellettava laki

Isyyttä koskevassa asiassa sovelletaan Suomen lakia.

51 §

Vieraassa valtiossa annetun päätöksen tunnustaminen

Isyydestä vieraassa valtiossa annettu päätös, joka on voimassa siinä valtiossa, tunnustetaan Suomessa ilman eri vahvistusta.

Vieraassa valtiossa annettua päätöstä ei kuitenkaan tunnusteta, jos:

1) päätöksen antaneen vieraan valtion viranomaisen toimivalta ei perustunut kenenkään osapuolen asuin- tai kotipaikkaan, kansalaisuuteen tai muuhun sellaiseen liittymään, joka huomioon ottaen viranomaisella

olisi ollut perusteltu syy ottaa asia käsiteltäväkseen;

2) päätös on annettu pois jäänyttä vastaan eikä haastehakemusta tai vastaavaa asiakirjaa ole annettu tiedoksi pois jääneelle niin hyvissä ajoin ja sillä tavalla, että hän olisi voinut valmistautua vastaamaan asiassa;

3) päätös on ristiriidassa sellaisen Suomessa annetun isyyttä koskevan päätöksen kanssa, jota koskeva oikeudenkäynti on tullut viireille ennen ulkomailla annettuun päätökseen johtanutta oikeudenkäyntiä;

4) päätös on ristiriidassa sellaisen vieraassa valtiossa aikaisemmin annetun isyyttä koskevan päätöksen kanssa, joka tunnustetaan Suomessa; taikka

5) päätös on vastoin Suomen oikeusjärjestyksen perusteita.

Päätöksenä, jota 1 ja 2 momentissa tarkoitetaan, pidetään tuomioistuimen ja muun viranomaisen päätöstä sekä oikeustoimen vahvistamista tai rekisteröintiä, jos lapsen ja miehen välistä suhdetta pidetään tällaisen toimenpiteen seurauksena isyysuhteena tai isyysuhteen katsotaan tällaisen toimenpiteen vuoksi lakanneen siinä valtiossa, jossa rekisteröinti tai muu toimenpide on suoritettu.

52 §

Vieraassa valtiossa annetun päätöksen vahvistaminen

Helsingin hovioikeus voi hakemuksesta vahvistaa, tunnustetaanko vieraassa valtiossa isyydestä annettu päätös Suomessa.

Asiaa käsiteltäessä hovioikeus voi varata lapselle, isälle, äidille tai jollekulle muulle tilaisuuden tulla kuulluksi, jos kuuleminen on tarpeen asian selvittämiseksi ja kuultavan olinpaikka on vaikeuksitta selvitettävissä.

53 §

Säännösten toissijaisuus

Tämän luvun säännöksiä on sovellettava ainoastaan, jollei pohjoismaisten isyysratkaisujen tunnustamisesta annetusta laista (352/1980) muuta johdu.

54 §

Suomen oikeusjärjestyksen perusteiden vastaisuus

Vieraan valtion lain säännös on jätettävä huomiotta, jos sen soveltaminen johtaisi Suomen oikeusjärjestyksen perusteiden vastaiseen tulokseen.

*Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 20 .*

Tätä lakia on sovellettava, vaikka lapsi on syntynyt ennen tämän lain voimaantuloa.

*Tämä laki ei kuitenkaan rajoita Suomen vi-
ranomaisten kansainvälistä toimivaltaa ta-
pauksissa, joissa lapsi on syntynyt ennen tä-
män lain voimaantuloa.*

2.

Laki**eräistä kansainvälisluontoisista perheoikeudellisista suhteista annetun lain 18 ja 22 §:n kumoamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

18 §

Onko naimisissa olevan tai olleen naisen lapsi katsottava hänen avioliitostaan syntyneeksi, on ratkaistava sen valtion lain mukaan, johon hänen miehensä lapsen syntymisaikaan kuului tai, jos hän silloin oli kuollut, viimeksi oli kuulunut.

(kumotaan)

22 §

Onko avioliiton ulkopuolella syntynyt lapsi katsottava aviolapsen veroiseksi joko sen johdosta, että lapsen vanhemmat ovat menneet keskenään avioliittoon, tai muun seikan perusteella, on ratkaistava sen valtion lain mukaan, johon isä mainitun seikan tapahtuessa kuului.

(kumotaan)